

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Ondřej Kovalovský

Vyrovnání se s minulostí – postavení KSČM v české společnosti

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Vyrovnání se s minulostí – postavení KSČM v české společnosti vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Třinci 20. srpna 2018

Ondřej Kovalovský

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu své diplomové práce **JUDr. Petru Osinovi, Ph.D.** za odborné vedení práce, jeho ochotu, připomínky, cenné rady a ohromující trpělivost.

Obsah

Obsah	4
Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Problematika rozpouštění politických stran	9
1.1. Rozpouštění stran v rámci Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod	9
1.1.1. Závaznost judikatury Evropského soudu pro lidská práva pro rozhodování Nejvyššího správního soudu	9
1.1.2. Podmínky rozpuštění politické strany a ESLP	10
1.1.3. Nezbytnost rozpuštění politické strany v demokratické společnosti	12
1.1.4. Vztah článků 17 a 11 Úmluvy	15
1.1.5. Posuzování komunistických stran z pohledu ESLP	17
1.2. Rozpouštění politických stran v rámci České republiky	20
1.2.1. Právní rámec rozpuštění politické strany v České republice	20
1.2.2. Rozhodnutí NSS ve věcech Dělnické strany	22
2. Hodnocení nelegálnosti KSČM	27
2.1. Historie a vývoj KSČM	27
2.1.1. Rozpad KSČ	27
2.1.2. Vznik a počátky fungování KSČM	30
2.1.3. Postavení KSČM v politickém systému České republiky	32
2.2. Hodnocení současné KSČM	36
2.2.1. Nelegálnost	36
2.2.2. Výsledek hodnocení	43
3. Návrhy de lege ferenda	44
Závěr	47
Seznam literatury	49
Abstrakt a klíčová slova	57

Abstract and key words 58

Seznam použitých zkratk

ANO – ANO 2011

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

DNSAP – Německá národně socialistická strana dělnická

DS – Dělnická strana

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

KSČ – Komunistická strana Československa

KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy

MV – Ministerstvo vnitra České republiky

NPD – Národnědemokratická strana Německa

NS – Nejvyšší soud České republiky

NSS – Nejvyšší správní soud České republiky

PS PČR – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

SŘS – Soudní řád správní

Úmluva – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

ÚS – Ústavní soud České republiky

ÚS ČSFR – Ústavní soud České a Slovenské Federativní Republiky

Ústava – Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ZSPS – Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích

Úvod

Na začátku psaní této diplomové práce jsem pokládal Komunistickou stranu Čech a Moravy za nebezpečnou pro český politický systém, proto jsem se rozhodl zkoumat, jaké jsou podmínky pro rozpuštění politické strany v České republice a poté zjistit, jestli Komunistická strana Čech a Moravy (dále též KSČM) tyto podmínky splňuje, či nikoliv. Při dokončení této práce je situace značně rozdílná a KSČM se dostala z neustálé opozice do situace, ve které podporuje menšinovou vládu hnutí ANO 2011 a České strany sociálně demokratické (dále též ČSSD). Toto ještě umocňuje potřebu zjistit, zda není vláda České republiky podporována nelegální a nedemokratickou stranou.

Součástí této práce je také výzkum podmínek pro rozpuštění politické strany. Politická strana sice byla v České republice rozpuštěna z důvodu ohrožování demokracie pouze jednou, nicméně nálady ve společnosti nám dnes a denně připomínají, že je potřeba demokracii bránit a chránit. K tomu lze využít institutu rozpouštění politických stran. Z tohoto důvodu je rozpouštění politických stran trvale aktuálním tématem, kterým je třeba se neustále zabývat, jelikož žijeme v demokracii, kde jsou každými volbami vrženy pomyslné kostky, a nebezpečí pro demokracii samotnou se může rázem stát z abstraktního a minimálního velice konkrétní a enormní.

Aktuálnost tématu také dokládá rozhodnutí Spolkového ústavního soudu Německa, který rozhodoval o rozpuštění Národnědemokratické strany Německa (NPD). Tato krajně pravicová strana má sice podle soudu za cíl odstranit pluralitní demokracii, ale soud druhým dechem dodává, že rozpuštění politické strany je nejostřejším zásahem státu do politického boje. V tomto případě Spolkový ústavní soud odmítl rozpustit tuto stranu s odůvodněním, že NPD nemá možnosti k naplnění svého cíle, avšak jasně dal najevo, že se jedná o současnou situaci, která se může v budoucnu změnit.¹

Práce je členěna na tři kapitoly, úvod a závěr. První kapitola je rozdělena na dvě podkapitoly, které pojednávají o úpravě a praxi rozpouštění politických stran jak v rámci Rady Evropy, tak České republiky. Hodnocení rozpouštění politických stran dle Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále též Úmluva) Evropským soudem pro lidská práva (dále též ESLP) je začleněno do první podkapitoly před tuto problematiku na domácím poli zcela záměrně. ESLP totiž svými rozhodnutími vytvořil podmínky, které je potřeba naplnit, aby mohla být politická strana rozpuštěna. Tyto podmínky jsou v této podkapitole postupně jmenovány a poté rozvíjeny samostatně tak, aby bylo jasné, co musí být

---

¹ Rozsudek Spolkového ústavního soudu Německa ze dne 17. 1. 2017, sp. zn. 2 BvB 1/13.

učiněno pro to, aby byly jednotlivé podmínky naplněny. Neopominutelným důvodem zařazení rozhodování ESLP před Nejvyšší správní soud (dále též NSS) je také fakt, že judikatura ESLP je pro NSS závazná (viz dále). Druhá podkapitola pojednává o problematice rozpouštění politických stran v České republice. ESLP svou judikaturou vytvořil podmínky a principy pro rozpuštění politické strany, které český Nejvyšší správní soud již jen modifikoval při svém rozhodování o Dělnické straně. První pokus o rozpouštění Dělnické strany nevyšel, ovšem druhý již ano a oba rozsudky NSS jsou charakterizovány v této druhé podkapitole.

V druhé kapitole, která je taktéž rozdělena do dvou podkapitol, se zabývám hodnocením nelegálnosti KSČM. První podkapitola je věnovaná historii KSČM, jejímu vzniku, vypořádáním se s minulostí, a také pozici současné KSČM v českém politickém prostředí. Druhá podkapitola by měla potvrdit, nebo vyvrátit mou hypotézu, která zní: „KSČM je nedemokratickou stranou, která porušuje zákon a měla by být rozpuštěna.“ Při zkoumání hypotézy v této podkapitole jsem použil poznatky získané v celé první kapitole. Tato hypotéza je následně potvrzena nebo vyvrácena v závěru celé této kapitoly a také v závěru celé diplomové práce.

Třetí kapitola je věnována návrhům, které by mohly vést ke zlepšení současné právní úpravy rozpouštění politických stran. Je zde uvedeno, že by mohlo být přínosné nechat se inspirovat zahraničními právními úpravami, ze kterých jsem uvedl a rozvedl dvě. Konkrétně jsem rozebral právní úpravu slovenskou a polskou. Tato kapitola nabízí doporučení pro případnou změnu aktivní legitimace pro podání návrhu na rozpouštění politické strany, která by mohla přinést větší omezení nebezpečí pro demokracii.

Při vypracovávání této diplomové práce jsem využil zejména vědecký popis, komparaci a analýzu. Popis byl použit hlavně v první kapitole při nastínění podmínek pro rozpouštění politických stran. Analýza byla použita v druhé podkapitole druhé kapitoly ke zjištění, zda oficiální dokumenty nebo výroky členů či napojení na jiné subjekty neznamenaají naplnění podmínek pro rozpouštění politické strany. Komparaci jsem aplikoval na porovnání české, slovenské a polské právní úpravy politických stran.

1. Problematika rozpouštění politických stran

1.1. Rozpouštění stran v rámci Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

1.1.1. Závaznost judikatury Evropského soudu pro lidská práva pro rozhodování Nejvyššího správního soudu

Jak bylo v úvodu uvedeno, NSS by měl rozhodovat v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. To je dáno zejména skutečností, že Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod je ve světle článku 10 Ústavy² součástí českého právního řádu. Toto ustanovení vyložil Ústavní soud České republiky (dále též ÚS) ve svém nálezu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, též označovaném jako „Konkurzní nález“, kde mimo jiné uvedl, že *rozsah pojmu ústavního pořádku nelze vyložit toliko s ohledem na ustanovení čl. 112 odst. 1 Ústavy, nýbrž i vzhledem k ustanovení čl. 1 odst. 2 Ústavy a do jeho rámce zahrnout i ratifikované a vyhlášené mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách.*³ Tímto rozhodnutím Ústavní soud rozšířil pojem ústavního pořádku České republiky. Učinil tak navzdory tomu, že Ústava již definici ústavního pořádku upravila v čl. 112 odst. 1 Ústavy. Úmluva se tak i přesto, že není explicitně uvedena v Ústavě jako součást ústavního pořádku, stala jeho součástí. Toto rozhodnutí sice bylo po svém přijetí velmi diskutováno a vehementně kritizováno, avšak Ústavní soud ve své rozhodovací praxi v tomto směru vytrval, a je tedy možné považovat tuto judikaturu za ustálenou.⁴

Závaznost judikatury ESLP však není stejnou otázkou jako závaznost Úmluvy, protože se nejedná o závaznost samotného textu Úmluvy, nýbrž o závaznost rozhodnutí orgánu Úmluvu jako mezinárodní smlouvu provádějící.⁵ I k tomuto se vyjádřil Ústavní soud, a to konkrétně ve svém nálezu ze dne 15. 11. 2006 sp. zn. I. ÚS 310/05, kde v této souvislosti uvedl: *[b]ezprostřední aplikovatelnost mezinárodních smluv zahrnuje též povinnost českých soudů a jiných orgánů veřejné moci přihlížet k interpretaci těchto smluv příslušnými mezinárodními tribunály jako orgány povolányi autoritativně se vyslovovat k interpretaci mezinárodních smluv. To se pochopitelně vztahuje též na interpretaci Evropské úmluvy*

---

² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, bod VII.

⁴ BOBEK, Michal. In KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 148 – 151.

⁵ Tamtéž s. 155.

*Evropským soudem pro lidská práva (dále též „ESLP“), přičemž **relevance rozhodnutí ESLP** dosahuje v českém právu **ústavněprávní kvality**.*⁶

Není tedy pochyb o tom, že judikatura ESLP je pro NSS závazná a zahrnuje širší normativní závaznost judikatury ESLP. Ta se ale vztahuje také na všechna rozhodnutí ESLP, nejen na rozhodnutí vydaná v řízeních proti České republice.⁷ Z tohoto důvodu by proto všechna rozhodnutí NSS měla korespondovat s rozhodnutími ESLP.⁸

Nadto je však třeba uvést, že judikatura ESLP k rozpouštění politických stran není příliš rozsáhlá, což je dáno dvěma pochopitelnými důvody. Prvním z nich je fakt, že v celé řadě smluvních států Rady Evropy (dále též „smluvní strany“) nebyla dosud nikdy rozpuštěna politická strana. Druhým důvodem je povaha rozpuštění politické strany jako aktu ultima ratio, kdy by rozpuštění politické strany mělo přijít jako poslední možnost a mělo by se s ním nakládat opatrně.⁹

1.1.2. Podmínky rozpouštění politické strany a ESLP

V první řadě je třeba si odpovědět na otázku, zda lze aplikovat články Úmluvy na rozpouštění politických stran. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod v problematice rozpouštění politických stran mlčí (stejně jako dodatkové protokoly). ESLP nicméně našel jakousi „skulinu“ v čl. 11 Úmluvy, který garantuje svobodu sdružování a zní:

*Každý má právo na svobodu pokojného shromažďování a na svobodu sdružování se s jinými, včetně práva zakládat na obranu svých zájmů odbory nebo vstupovat do nich.*¹⁰

Tato zmiňovaná „skulina“ tkví v tom, že podle hodnocení článku 11 Úmluvy jej lze (ve spojitosti s článkem 10 Úmluvy) vztáhnout i na politické strany. Tento závěr ESLP publikoval v rozhodnutí Sjednocená komunistická strana Turecka a ostatní proti Turecku, kde explicitně potvrdil možnost ochrany politických stran podle čl. 11 Úmluvy a k tomuto dodal: *[p]olitické strany jsou formou sdružení zásadní pro řádné fungování demokracie. Vzhledem*

---

⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2006 sp. zn. I. ÚS 310/05.

⁷ BOBEK, M: *Evropská úmluva...*, s. 158.

⁸ BOBEK, Michal, KÜHN Zdeněk. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vydání. Praha: Auditorium, 2013, s. 324 – 331.

⁹ NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Rozpouštění politických stran* [online]. 6. ledna 2009 [cit. 13. listopadu 2017]. Dostupné na <http://www.nssoud.cz/Rozpousteni-politickyh-stran/art/548?tre_id=193>.

¹⁰ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

*k významu demokracie v systému Úmluvy [...] nemůže být pochyb o tom, že politické strany spadají do působnosti článku 11.*¹¹

Štrasburský soud nejenže přiznal politickým stranám možnost bránit se podle článku 11 Úmluvy, ale nadto v rozhodnutí *Refah Partisi (Strana prosperity) proti Turecku* (dále též „*Refah Partisi*“) uvedl, že politické strany vyžadují zvýšenou ochranu, jelikož jsou zásadní pro demokratické zřízení a jejich role pro demokracii je klíčová.¹²

Článek 11 Úmluvy má však také druhý odstavec, který uvádí podmínky omezení práva shromažďování. Článek 11 Úmluvy je tak koncepčně totožný s články 8-10, protože v prvním odstavci uvádí garanci práva a ve druhém jeho možné omezení. ESLP si pro zjišťování, zda byly porušeny shora uvedené články, vytvořil jakýsi test, který použije na stížnosti namítající porušení čl. 8-11 Úmluvy. Tento test je pětistupňový a ve zkratce ho lze charakterizovat takto:

1. Vztahuje se namítaný článek Úmluvy na daný případ?
2. Bylo zasaženo do lidských práv stěžovatele?
3. Došlo k zásahu v souladu se zákonem?
4. Naplňuje tento zásah alespoň jeden z legitimních cílů?
5. Je tento zásah nezbytný v demokratické společnosti?¹³

Na první otázku tohoto testu jsem již kladně odpověděl výše. Po kladném zodpovězení první otázky je nicméně nejdůležitější otázka pátá, a to zejména z důvodu, že ve druhé otázce není pochyb o zasažení do lidských práv, pokud byla rozpuštěna politická strana.

Otázka souladu rozpuštění politické strany se zákonem je klasickou limitační klauzulí, která je v podobném duchu zakotvena také v čl. 8-10 Úmluvy. Tento test legality požaduje nejen soulad zásahu do práv chráněných čl. 11 s vnitrostátním právem, ale také kvalitu vnitrostátního práva, která je prezentována jeho dostupností, předvídatelností a absencí svévole.¹⁴ Test legality však nekoresponduje s věcnými podmínkami pro rozpuštění politické strany, proto se mu v této práci nebudu již nadále věnovat.

---

¹¹ Rozhodnutí ve věci *Sjednocená komunistická strana Turecka a další proti Turecku* ze dne 30. ledna 1998, stížnost č. 19392/92, bod 25.

¹² Rozhodnutí ve věci *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku* ze dne 13. února 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98, bod 87.

¹³ KOSAŘ, David. *Judikatura ESLP v oblasti rozpuštění politických stran. Jurisprudence*, 2009, roč. 18, č. 7, s. 30.

¹⁴ KOSAŘ, David. In KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1104.

Ve čtvrté otázce není pro jednotlivé členské státy Rady Evropy moc těžké napasovat rozpuštění politické strany pod jeden z legitimních cílů ve druhém odstavci článků 8-11 Úmluvy.¹⁵

1.1.3. Nezbytnost rozpuštění politické strany v demokratické společnosti

Jak bylo uvedeno výše, nezbytnost rozpuštění politické strany (zásah do lidských práv stěžovatele) v demokratické společnosti je poslední otázkou testu ESLP, pomocí kterého se zjišťuje, zda nedošlo k porušení článku 11 Úmluvy. Ke zkoumání nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti pak ESLP taktéž vytvořil test, podle kterého rozhoduje. Dle něho musí být zásah do lidských práv:

- a) naléhavě společensky potřebný (“pressing social need”)¹⁶ a
- b) přiměřený sledovaným legitimním cílům (“proportionate to the legitimate aim pursued”).¹⁷

Naléhavá společenská potřeba

Otázka souladu zásahu s naléhavou společenskou potřebou se dále testuje prostřednictvím těchto skutečností:

1. Zda existují dostatečné důkazy (“plausible evidence“), že riziko pro demokracii je dostatečně **bezprostřední** (“sufficiently imminent“).
2. Zda jsou činy a projevy představitelů dotyčné politické strany této politické straně **přičitatelné** (“imputable“).
3. Zda činy a projevy přičitatelné dané politické straně tvoří jeden celek, který dává jasnou představu o tom, jaký společenský model chce prosadit a zda je tento společenský model v souladu s konceptem **demokratické společnosti** (“democratic society“).¹⁸

Společenský model prosazovaný politickou stranou, který je v rozporu s **demokratickou společností**, můžeme shledat podle ESLP např.¹⁹ v existenci, či naopak neexistenci kritiky zneužití moci komunistickými stranami existujícími před rokem 1989, resp. distancování se od nich.²⁰

---

¹⁵ KOSAŘ: *Judikatura ESLP v oblasti...*, s. 31.

¹⁶ Rozhodnutí ve věci *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) a Ungureanu proti Rumunsku* ze dne 3. února 2005, stížnost č. 46626/99, bod 47.

¹⁷ Tamtéž, body 49 – 50.

¹⁸ Rozhodnutí ve věci *Refah Partisi...*, bod 104.

¹⁹ Toto je pouze zlomek z důvodů vypočtených ESLP, více o neslučitelnosti politického programu s demokratickou společností viz. KOSAŘ, David. *Judikatura ESLP v oblasti rozpouštění politických stran. Jurisprudence*, 2009, roč. 18, č. 7, s. 33.

²⁰ Rozhodnutí ve věci *Partidul Comunistilor...*, bod 55.

Takzvaná **přičitatelnost** činů, které by mohly být nebezpečné pro demokratickou společnost, je podle shora uvedeného testu taktéž velice důležitá. K přičitatelnosti činů a jednání představitelů politických stran ESLP uvedl, že *stanovy a program politické strany nemohou být brány v úvahu jako jediné kritérium pro určení cílů a záměrů politických stran. Politická zkušenost ze smluvních států z minulosti svědčí o tom, že politické strany, jejichž cíle odporovaly základním principům demokracie, neodhalily tyto cíle v oficiálních textech, dokud se nechopily moci. To je důvod, proč Soud [ESLP] vždy poukazoval na to, že politický program jedné ze stran může skrývat cíle a záměry odlišné od těch, které proklamuje. K ověření, že tomu tak není, musí být obsah programu v souladu s jednáním s vedoucími představiteli strany a s pozicemi, které tito představitelé hájí. Dohromady tyto činy a postoje mohou být relevantní v rámci řízení o rozpuštění politické strany, za předpokladu, že jako celek tato strana netají své cíle a záměry.*²¹

Ve stejné kauze pak ESLP dotvořil pravidlo, podle kterého se projevy předních představitelů strany přičítají straně jako celku vždy a projevy ostatních členů potud, pokud se od těchto projevů strana oficiálně nedistancuje.²² Samotné projevy a jednání politiků dané politické strany však nemusí být jediným kritériem pro hodnocení přičitatelnosti. Z hlediska ESLP je možné přičítat politické straně také opomenutí či mlčení jejích politiků.²³

Posledním bodem je prokázání, že nebezpečí pro demokracii ze strany politické strany je dostatečně **bezprostřední**. Rozpuštění politické strany je nejkrajnější zásah do fungování strany v politickém systému a požadavek bezprostřednosti souvisí zejména se správným načasováním rozpuštění. Strany se mohou postupem času vyvíjet a strana, která není v určitém období nebezpečná pro demokracii, se může vyvinout ve stranu veskrze pro demokratickou společnost nebezpečnou. K tomu může přispět celá řada faktorů jak z domácí sféry, tak ze zahraniční. Pro příklad není třeba chodit daleko. V období první republiky existovala Německá národně socialistická strana dělnická (DNSAP), která vznikla v roce 1919. I přesto, že tato strana neuznávala Československou republiku, ani příslušnost Sudet do Československa, nebyla považována za nebezpečnou. To se změnilo v roce 1933 nástupem Adolfa Hitlera do kancléřského úřadu, kdy stejná strana s velmi podobným programem byla

---

²¹ Rozhodnutí ve věci *Refah Partisi...*, bod 101.

²² Tamtéž, bod 115.

²³ Rozhodnutí ve věci *Herri Batasuna a Batasuna proti Španělsku* ze dne 30. června 2009, stížnosti č. 25803/04 a 25817/04, bod 88.

po 14 letech fungování shledána jako nebezpečná pro demokratickou společnost. DNSAP byla 4. října 1933 úředně zakázána činnost a o několik dní později byla také rozpuštěna.²⁴

Otázka tak zní, v jakém okamžiku může smluvní strana rozpustit politickou stranu. Podle judikatury ESLP mohou smluvní strany rozpustit politickou stranu ještě předtím, než dojde k realizaci nedemokratických cílů dotčenou politickou stranou. ESLP tedy připouští preventivní intervenci ze strany smluvních stran²⁵, avšak v rozhodnutí Refah Partisi (Strana prosperity) proti Turecku postavil podle Kosaře před jednání politické strany (vyzývání k násilí, dopouštění násilí členy strany apod.) spíše možnost politické strany avizovanou změnu realizovat. Důležitým kritériem pak je velikost strany a případný počet mandátů v parlamentu či dokonce ve vládě. Takže pokud je strana malá a nemá šanci zrealizovat např. státní převrat, nebude bezprostřednost tak vysoká jako u strany, která se dostane do parlamentu nebo do vlády.²⁶

Předchozí odstavec se zdá být velice komplikovaný, jelikož ESLP nezajímá ani tak samotné problematické jednání, ale její velikost. Podle výše zmíněného klíče by pak malé, na první pohled neškodné strany, mohly hlásat např. nacistickou ideologii bez možnosti sankce v podobě rozpuštění takové strany. V mých očích se jeví argumentace ESLP rozporuplná z toho hlediska, že může vést k diskriminaci velkých politických stran a jejich znevýhodňování oproti malým stranám. Tyto malé strany by si tak mohly dovolit ostřejší tón, který se jim může vyplatit zejména v předvolební kampani.

Přiměřenost sledovaným legitimním cílům

Vedle naléhavé společenské potřeby a nezbytnosti v demokratické společnosti je také potřeba zkoumat, zda byl zásah do základního práva stěžovatele přiměřený sledovaným legitimním cílům. Přiměřenost se nicméně do jisté míry překrývá s kritériem naléhavé společenské potřeby, takže pro test přiměřenosti nezbývá mnoho, co říci. Přece jen ESLP ve svých rozhodnutích pár řádků přiměřenosti věnoval.

ESLP rozhodl o neporušení článků Úmluvy v souvislosti s rozpouštěním politických stran pouze ve dvou případech, a to v již zmiňovaných rozhodnutích Refah Partisi a Herri Batasuna a Batasuna proti Španělsku (dále též Batasuna). V těchto věcech stěžovatelé v souvislosti s testem přiměřenosti argumentovali tím, že rozpuštění obou těchto stran nebylo

---

²⁴ ŠEBEK, Jaroslav. Politické strany německé menšiny. In MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel (eds). *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005, s. 869 – 872.

²⁵ KOSAŘ: *Judikatura ESLP v oblasti...*, s. 34.

²⁶ Tamtéž, s. 40.

přiměřené, a že Turecko a Španělsko měly možnost šetrnějšího zásahu. Tímto zásahem stěžovatelé mysleli zejména trestní stíhání konkrétních osob. Tento argument ESLP odmítl v obou daných případech.²⁷

1.1.4. Vztah článků 17 a 11 Úmluvy

Článek 17 Úmluvy a tzv. obranyschopná demokracie

Považují za nutné zmínit další důležitý článek Úmluvy související s problematikou rozpouštění politických stran, a to článek s pořadovým číslem 17, jenž zní:

*Nic v této Úmluvě nemůže být vykládáno tak, jako by dávalo státu, skupině nebo jednotlivci jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů zaměřených na zničení kteréhokoli ze zde přiznaných práv a svobod nebo na omezení těchto práv a svobod ve větším rozsahu, než to Úmluva stanoví.*²⁸

Jedná se o klauzuli zákazu zneužití práv, v jejímž rámci je uvedený článek prostředkem tzv. **obranyschopné demokracie**, někdy též bránící se demokracie, militantní či bojovné demokracie. Ať už nazveme tento prostředek ochrany demokratických základů společnosti jakkoliv, jedná se o reakci poválečné Evropy na hrůzy 2. světové války způsobené fašistickým Německem a narůstající sílu komunismu v celé Evropě. Výše zmíněné vystihuje z mého pohledu zcela přesně glosa, že čl. 17 Úmluvy je příznakem politického klimatu v době vypracování Úmluvy a je obrannou reakcí evropských demokracií proti fašistickému nebezpečí, sotva zažehnanému, a proti komunistickému nebezpečí, hrozivě přítomnému.²⁹

Obranyschopná demokracie vychází z materiálního pojetí demokracie, jež, na rozdíl od jejího procedurálního pojetí, vnímá demokracii jako soubor principů a pravidel, jejichž základy nemohou být odstraněny žádnou politickou ani právní mocí, a je tedy omezena absolutní mocí lidu.³⁰ Chráněny jsou principy, které jsou samotnou podstatou demokratického státu, a bez kterých nemůže demokracie, jak ji známe, fungovat. V ústavách obranyschopných

²⁷ KOSAŘ: *Judikatura ESLP v oblasti...*, s. 35.

²⁸ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

²⁹ REPÍK, Bohumil. *Svoboda projevu versus rasismus ve štrasburské judikatuře* [online]. Trestněprávní revue, 2004, roč. 3, č. 2 [cit. 30. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgrpxi4s7gjpgxgzug4&groupIndex=7&rowIndex=0>>, citováno

podle SPIELMANN, Andrew. *La Convention européenne des droits de l'homme et l'abus de droit*. Bruxelles: Bruylant, 1998 s. 682.

³⁰ Na rozdíl od procedurálního pojetí demokracie, kdy ta je souborem pravidel, ve kterých má veškerou moc ve státě lid a je jen na jeho rozhodnutí, jakou politickou a právní budoucnost si zvolí. Procedurální pojetí ve své čisté podobě představuje dokonalý respekt vůči rozhodnutí většiny, jelikož nijak neomezuje politickou pluralitu, a to dokonce ani za okolností, kdy by sama demokracie mohla být zničena.

demokracií tedy můžeme nalézt pojistky, které slouží k zachování základních principů, na kterých byly tyto demokracie vybudovány.³¹ Militantní demokracie se aktivně brání před útoky radikálních skupin na svou demokratickou podstatu, a to i proti těm uskupením, která formálně přijímají ústavněprávní procedury daného státu, avšak ve skutečnosti jsou nebezpečím pro svobodu.³²

V České republice toto pojetí potvrdil Ústavní soud, a to již v jeho začátcích, kdy se pro tyto základní principy demokracie vžil pojem „**materiální jádro**“ ústavy (známé též jako materiální ohnisko ústavy).³³ Toto materiální jádro ústavy je upraveno v čl. 9 odst. 2 Ústavy.³⁴ Jakékoliv pochybnosti o úpravě obranyschopné demokracie v České republice pak ÚS rozptýlil v roce 2011, kdy ve svém nálezu uvedl: *Ústavní soud se ztotožňuje s principy bránící se demokracie [...], jejichž právní aplikace je opodstatněná s přihlédnutím k historickým zkušenostem s nacistickou a komunistickou totalitou nejen v našem státě, nýbrž i v celoevropském kontextu. Jestliže jsou odpůrci demokracie a hodnot, na kterých demokracie stojí, připraveni na ni útočit, musí být i demokratický režim připraven bránit se těmto atakům, a to v nutných případech i omezením základních práv.*³⁵

Článek 17 Úmluvy tedy představuje zaručení materiálních pojetí ústav ve všech členských zemích Rady Evropy, přičemž Česká republika je svou právní úpravou považována za jednu z *nejryzejších militantních podob demokracie v regionu.*³⁶

Přímá aplikace článku 17 Úmluvy na problematiku rozpouštění politických stran

Článek 17 lze v problematice rozpouštění politických stran použít dvěma způsoby. Za prvé může být použit přímo a za druhé jej lze použít jako výkladové vodítko. V prvním případě je stížnost prohlášena za neslučitelnou s ustanoveními Úmluvy a soud se tedy již nezabývá namítaným porušením jejich jiných článků.³⁷

Takové použití článku 17 je nicméně postupem času čím dál více ojedinělé a v rozhodnutích ESLP se již vyskytuje jen zřídka. Z rozhodování štrasburského soudu můžeme navíc vyčíst, že aby ESLP přímo aplikoval článek 17 Úmluvy na rozpouštění politických stran, muselo by dojít k tak zásadnímu porušení práva, že by tyto šly jednoznačně

---

³¹ BARINKA, Roman. Militantní demokracie a evropské právo: k otázce zákazu komunistických stran. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2007, roč. 15, č. 2, s. 109 – 111.

³² Tamtéž, s. 109.

³³ Nález Ústavního soudu ze dne 21. prosince 1993 sp. zn. Pl. ÚS 19/93.

³⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2011 sp. zn. IV. ÚS 2011/10, bod 25.

³⁶ MAREŠ, Miroslav, VÝBORNÝ, Štěpán. *Militantní demokracie ve střední Evropě*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 94.

³⁷ KOSAŘ: *Evropská úmluva...*, s. 1143.

nad rámec působnost článku 11 Úmluvy.³⁸ Kosař k tomuto dodává, že přímá aplikace čl. 17 na rozpuštění politické strany by *připadala v úvahu snad jen v extrémních případech (např. otevřená propagace násilí spojená s vytvářením polovojenských jednotek či zjevně antisemitský program)*.³⁹

Článek 17 Úmluvy jako výkladové vodítko k článku 11 Úmluvy

Článek 17 lze použít i jako výkladové vodítko pro použití článku 11 Úmluvy a jak jsem výše vysvětlil, používá se tak v dnešních dnech mnohem častěji, než jeho přímá aplikace. Z toho také vyplývá skutečnost, že ESLP čl. 17 dosud přímo neaplikoval na žádný případ rozpuštění politické strany.⁴⁰ Ve věci *Refah Partisi* se dokonce vyjádřil v tom smyslu, že nejdříve rozhodne o porušení článku 11 odst. 2 Úmluvy a až pak se bude zabývat tím, zda by měl být vzhledem ke všem okolnostem daného případu aplikován čl. 17 Úmluvy.⁴¹

1.1.5. Posuzování komunistických stran z pohledu ESLP

Již dříve bylo uvedeno, že článek 17 byl zakomponován do textu Úmluvy (nejen) z důvodu obav z nastupujícího komunismu. Úmluva však byla podepsána v roce 1950,⁴² tedy na samém počátku studené války, kdy nebezpečí rozšíření komunismu bylo pro Evropu alarmující. Situace se ale změnila a pád železné opony dopomohl k vývoji judikatury ESLP v souvislosti s komunistickými stranami v tom směru, že ESLP je ke komunistickým stranám čím dál shovívavější.

Důkazem může být fakt, že článek 17 Úmluvy byl na komunistickou stranu aplikován pouze jednou a to v roce 1957, kdy tehdy ještě Evropská komise pro lidská práva rozhodla o přímém použití čl. 17 Úmluvy na Komunistickou stranu Německa, která byla o rok dříve rozpuštěna německým ústavním soudem.⁴³ Nejenže je zde období šedesáti let, kdy článek 17 Úmluvy nebyl přímo aplikován na komunistickou ideologii, ale do dnešních dní se nenašla rozpuštěná komunistická politická strana, která by u ESLP neuspěla.⁴⁴

³⁸ BOBEK: *Evropská úmluva...*, s. 130.

³⁹ KOSAŘ: *Judikatura ESLP v oblasti...*, s. 37.

⁴⁰ KOSAŘ: *Evropská úmluva...*, s. 1143 – 1144.

⁴¹ Rozhodnutí ve věci *Refah Partisi*..., bod 96.

⁴² RADA EVROPY. *Mise a cíle Rady Evropy* [online]. 4. června 2013 [cit. 6. prosince 2017]. Dostupné na <<http://www.radaevropy.cz/cile-rady-evropy.html>>.

⁴³ Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva *Komunistická strana Německa proti Německu* ze dne 20. 7. 1957, č. 250/57.

⁴⁴ KOSAŘ: *Evropská úmluva...*, s. 1144.

Vajnai vs. Maďarsko

Tendenci čím dál větší tolerance ke komunistické ideologii potvrzuje také jeden z posledních rozsudků ESLP ve věci komunistické ideologie, kdy ve věci Vajnai proti Maďarsku ESLP rozhodoval o porušení článku 10 Úmluvy, tedy o porušení svobody projevu. ESLP sice nerozhodoval o porušení práva shromažďování a sdružování, jak je uvedeno v čl. 11 Úmluvy, ale mezi čl. 11 a 10 Úmluvy existuje těsný vztah, pro který může být judikatura k čl. 10 Úmluvy použita (v některých případech) také na čl. 11. Úmluvy. Případ Vajnai proti Maďarsku tedy může být analogicky použit i na zkoumání porušení čl. 11 Úmluvy.⁴⁵

Stěžovatel Attila Vajnai vystoupil jako místopředseda levicové politické strany na povolené demonstraci, při které měl na klopě svého saka umístěnu rudou pěticípou hvězdu. Nošení tohoto symbolu (a dalších totalitních symbolů) bylo v Maďarsku zakázáno pod trestněprávní sankcí.⁴⁶ Za to byl pan Vajnai odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody, čímž bylo podle stěžovatele zasaženo do jeho práva na svobodu projevu.⁴⁷ ESLP následně rozhodl, že byl porušen čl. 10 Úmluvy a že rudá pěticípá hvězda nemůže být stigmatizována pouze s komunistickou stranou a trestněprávní odpovědnost za její nošení je v rozporu čl. 10 Úmluvy.⁴⁸

V tomto případě soud uvedl, že od přechodu Maďarska z komunistické totality na pluralitní demokracii uplynulo již téměř dvacet let (v roce 2008) a Maďarsko učinilo mnoho kroků ke stabilizaci společnosti (členství v Evropské unii, členství v Radě Evropy), takže se z Maďarska vyvinula stabilní demokracie, které nehrozí reálné a přítomné nebezpečí obnovení komunistické diktatury.⁴⁹

Maďarská vláda sice vznesla námitku, že by mohla být dotčena lidská důstojnost oběti komunistické totality a mohl by u nich být vyvolán strach. S touto námitkou se ESLP vypořádal jasným konstatováním, že si je sice vědom, že praktiky komunistických stran zanechaly jizvy v mysli a srdci Evropy a vystavování rudé hvězdy může být pro oběti komunismu a jejich příbuzné neuctivé vytvářející znepokojení. Zároveň však dodal, že takové emoce nemohou být považovány za racionální obavy a nemohou být hraničními určovateli

---

⁴⁵ KOSAŘ: *Evropská úmluva...*, s. 1003.

⁴⁶ Podle druhého odstavce daného paragrafu trestního zákona (§ 269B) bylo tyto symboly možné používat ke vzdělávacím, vědeckým, uměleckým činnostem, či za účelem poskytnutí informací o historii či současných událostech.

⁴⁷ KMEC, Jiří. *Výběr z rozhodnutí ESLP* [online]. Právní zpravodaj, 2008, roč. 8, č. 8 [cit. 6. prosince 2017]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqhbpxa6s7hbpxgxzrha&tocid=nrptembqhbpxa6s7hbpxgxzrha>>.

⁴⁸ Rozhodnutí ve věci *Vajnai proti Maďarsku* ze dne 8. července 2008, stížnost č. 33629/06, body 53 – 56.

⁴⁹ Tamtéž, bod 49.

svobody projevu, jelikož Maďarsko poskytlo obětem komunismu právní, materiální i morální pomoc.⁵⁰

Maďarská vláda se domnívá, že komunistický režim byl stejně zločinecký jako ten fašistický.⁵¹ ESLP ale razí tendenci, že *zkušenost s komunistickými diktaturami ve středoevropském prostoru hrála hlavní roli těsně po přechodu k demokracii, ale dvě dekády po konci Studené války má již jen vedlejší part. Jinými slovy platí nepřímá úměra – čím delší doba uplynula od revolučního okamžiku, tím méně přesvědčivě tento argument zní.*⁵²

Ze shora uvedeného vyplývá, že komunistická ideologie již z pohledu ESLP nepředstavuje velkou hrozbu pro demokracii, takže je v současné době mnohem shovívavější ke komunistickým stranám, než tomu bylo v období studené války nebo po konci druhé světové války. V tomto bodě je možné odlišit přístup ESLP k časovému hledisku u komunismu a hrůz druhé světové války. Na antisemitismus a popírání holocaustu je ESLP velice citlivý a velmi přísný, a to i po dlouhé době po skončení holocaustu, která je nepoměrně delší než konec komunistických režimů v Evropě.⁵³

S touto shovívavostí ze strany ESLP směrem ke komunistickým stranám se nemohu ztotožnit, neboť dle mého názoru je potřeba být opatrný před jakoukoli nedemokratickou ideologií, kam se ta komunistická dle mého úsudku řadí. Nemohu přijmout argumentaci ESLP, že nebezpečí komunistické diktatury s postupujícím časem vyhasíná, protože řada zemí střední a východní Evropy poznala, že i komunistická diktatura umí být podobně tvrdá jako ta fašistická. Domnívám se, že shovívavost ke komunistickým stranám ze strany ESLP je zapříčiněna absencí zkušeností západních států s komunistickou diktaturou, nicméně zejména středoevropské státy musí s dědictvím komunistické diktatury neustále bojovat. Jsem toho názoru, že by ESLP měl přistupovat k této otázce citlivěji a nechat smluvním státům Rady Evropy větší volnost v posuzování komunistické ideologie.

---

⁵⁰ Rozhodnutí ve věci *Vajnai proti Maďarsku*..., bod 57.

⁵¹ S trochou ironie lze tvrdit, že Maďarsko jako jedna z mála zemí může tyto režimy porovnávat, jelikož si prošlo jak komunistickou, tak i fašistickou diktaturou a je tedy nasnadě se domnívat, že právě Maďarsko může dostatečně charakterizovat oba režimy.

⁵² KOSAŘ, David. Vajnai proti Maďarsku: Rudá hvězda jako symbol totalitarismu? *Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva*, 2008, roč. 11, č. 4, s. 239 – 240.

⁵³ KOSAŘ: *Evropská úmluva*..., s. 1144.

1.2. Rozpuštění politických stran v rámci České republiky

1.2.1. Právní rámec rozpuštění politické strany v České republice

Je třeba uvést, že zákon o sdružování v politických stranách (dále též ZSPS)⁵⁴ uvádí v § 13 hned tři možnosti pro zrušení politické strany. První z nich je rozhodnutím učiněným samotnou stranou. Druhou možností je zrušení, pokud strana nepředloží Poslanecké sněmovně PČR výroční finanční zprávu ve lhůtě k tomu určené a konečně třetí možností je rozhodnutí soudu o jejich rozpuštění. Soud může rozpustit stranu či hnutí ve dvou případech:

1. jestliže je jejich činnost v rozporu s § 1 až 5 ZSPS, nebo
2. jestliže i po uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí soudu o pozastavení činnosti strany nebo hnutí trvají skutečnosti, pro které byla jejich činnost pozastavena.⁵⁵

Naprostá většina soudních rozhodnutí o rozpuštění politických stran je z druhého důvodu. Dále se však budu věnovat pouze prvnímu případu, který byl v České republice aplikován pouze jednou, a to na velmi medializovaný případ rozpuštění Dělnické strany.

Ústavní zakotvení, ze kterého vychází rozpuštění politických stran, můžeme najít v čl. 5 Ústavy, který upravuje politický systém České republiky. Ten uvádí:

Politický systém je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítající násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů.⁵⁶

Tento článek tak představuje obecné meze pro rozpuštění politických stran a všechny důvody pro rozpuštění politické strany uvedené v § 4 ZSPS jsou také v konečném důsledku ústavním požadavkem pro respektování základních demokratických principů politickými stranami.⁵⁷ Dalším zakotvením politických stran jsou články 20 a 22 Listiny. Článek 20 Listiny obsahuje obecná práva na zakládání politických stran a hnutí a článek 22 Listiny obsahuje požadavek na zákonnou úpravu politických práv tak, aby byla umožněna svobodná politická soutěž.

Tento požadavek naplňuje zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích (ZSPS), který uvádí podmínky pro rozpuštění, pozastavení činnosti

⁵⁴ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94, bod II. 2.

nebo odmítnutí registrace politických stran a hnutí. Jednou z možností na rozpuštění politické strany soudem je nesoulad politické strany či hnutí s §§ 1-5 ZSPS. Pro tuto práci nicméně pokládám za nejdůležitější podmínky uvedené v §§ 3-5 ZSPS. Rozpuštěny mohou být tedy strany, které:

§ 3 ZSPS

- 1) mají založeno členství na nedobrovolnosti, nebo není možné z nich svobodně vystoupit;

§ 4 ZSPS

- 2) porušují ústavu a zákony;
- 3) jejich cílem je odstranění demokratických základů státu;
- 4) nemají demokratické stanovy nebo nemají demokraticky ustanovené orgány;
- 5) směřují k uchopení a držení moci zamezujícím druhým stranám a hnutím ucházet se ústavními prostředky o moc nebo které směřují k potlačení rovnoprávnosti občanů;
- 6) jejich program nebo činnost ohrožují mravnost, veřejný pořádek nebo práva a svobodu občanů;

§ 5 ZSPS

- 7) vykonávají funkci nebo nahrazují funkci, které náleží státním orgánům;
- 8) řídí státní orgány a ukládají povinnosti osobám, které nejsou jejich členy;
- 9) porušují zákaz ozbrojování a zřizují ozbrojené složky;
- 10) nejsou organizovány na územním principu;
- 11) zakládají a organizují činnost na pracovištích.⁵⁸

Tolik k důvodům pro rozpuštění politické strany v České republice. Procesní úprava je obsažena jak v ZSPS, tak v zákoně č. 150/2002 Sb., soudním řádu správním (dále též SŘS). Příslušným k rozpuštění politické strany ze shora uvedených důvodů je Nejvyšší správní soud a aktivně legitimovaným subjektem je pak vláda. V případě, že by vláda nepodala tento návrh do 30 dnů od doručení podnětu, je k podání návrhu na rozpuštění politické strany oprávněn také prezident republiky.

Návrh nemůže být podle § 15 ZSPS podán v době *ode dne vyhlášení celostátních voleb do Poslanecké sněmovny, Senátu, Evropského parlamentu, zastupitelstev měst a obcí a zastupitelstev vyšších územních samosprávných celků nebo volby prezidenta republiky do*

---

⁵⁸ Blíže k těmto důvodům viz. ČERNÝ, Petr. Zákaz (antidemokratické) politické strany. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 12, s. 434 – 438.

desátého dne po posledním dni těchto voleb.⁵⁹ Tato ochrana ale neplatí, pokud strana jedná v rozporu s § 4 ZSPS (viz výše). Pokud je návrh podán v ochranné lhůtě, soud řízení přeruší podle § 94 odst. 2 SŘS.

1.2.2. Rozhodnutí NSS ve věcech Dělnické strany

Dělnická strana I.

První návrh na rozpuštění Dělnické strany (dále též DS) podala vláda dne 5. prosince 2008, přičemž tento návrh vláda opřela o § 4 písm. a) ZSPS (shora uvedeno jako bod 2) a § 4 písm. d) ZPS (shora uvedeno jako bod 6). Zejména šlo o spojení Dělnické strany s Národním odporem a porušování zákona č. 84/1990 o právu shromažďovacím. K tomuto předložila pouhopouhých pět důkazů, přičemž tři byly listinné a dva z nich odkazy na internetové stránky.⁶⁰

Dělnická strana pochopitelně navrhla návrh vlády zamítnout. Tento svůj postoj odůvodnila především popřením porušování shromažďovacího práva a odmítnutím tvrzení o spojení Dělnické strany s nacistickými skupinami. Na závěr Dělnická strana uvedla, že stojí na principu demokracie, ale odmítá současnou vládní garnituru.⁶¹

Nejvyšší správní soud návrh na rozpuštění DS **zamítl** 4. března 2009. I přes zamítnutí návrhu je tento rozsudek pro rozpouštění politických stran v České republice zásadní. Podle Filipa pak *v odůvodnění provedený rozbor právního rámce přesahuje potřeby konkrétního soudního řízení a má zčásti akademickou povahu.*⁶²

NSS zamítl návrh vlády zejména z důvodu neunesení důkazního břemena a břemena tvrzení vládou. V odůvodnění rozsudku je možné nalézt jakousi kritiku či zmar NSS nad vládou předloženými důkazy. Vláda nepředložila žádné důkazy k tvrzenému propojení Dělnické strany a Národního odporu, stejně jako nepředložila záznamy Policie, kterých se dovolávala. NSS lituje, že se vláda o tyto dokumenty se soudem *nepodělila*. Podle NSS se vláda nemůže vyhnout důkaznímu břemenu tím, že označí některé dokumenty jako skutečnosti obecně známé, a k tomu dodává: *soud nerozhoduje na základě skutečností údajně známých z médií a na základě blíže nespecifikovaných informací, které mají být dostupné na internetu, ale na základě skutkového stavu, který byl v řízení kontradiktorním způsobem*

---

⁵⁹Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁰Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. března 2009, sp. zn. Pst 1/2008, body 3 – 12.

⁶¹Tamtéž, body 13 – 19.

⁶²FILIP, Jan. Návrh na rozpuštění Dělnické strany před NSS, *Jurisprudence*, 2009, roč. 18, č. 7, s. 20.

*procesně relevantně prokázán, tj. vyplývá ze soudu předložených a řádně provedených důkazů.*⁶³

Veskrze důležitým je pak tento rozsudek z jiných důvodů. Předně NSS vymezil důvody, za jakých je možno rozpustit politickou stranu v České republice.⁶⁴ Musí být kumulativně splněny následující podmínky:

- 1) zjištěné chování politické strany je protiprávní;
- 2) je této straně přičitatelné;
- 3) představuje dostatečně bezprostřední hrozbu pro demokratický právní stát;
- 4) zamýšlený zásah je přiměřený sledovanému cíli – dodržení proporcionality.⁶⁵

Mimoto se NSS vyjádřil také k ochranné lhůtě podle § 15 odst. 2 ZSPS. Ve svém rozhodnutí shrnul, že pokud se návrh na rozpuštění politické strany opírá o § 4 ZSPS, pak se neuplatní ochranná lhůta podle výše uvedeného paragrafu.⁶⁶

Za povšimnutí stojí také vyjádření NSS k roli politických stran v politickém systému České republiky. NSS uvedl, že politické strany jsou nezastupitelnými subjekty v reprezentativní demokracii, a proto požívají zvýšené ochrany. Rozpuštění politické strany je považováno za jednu z nejpřísnějších sankcí. Z tohoto důvodu je ke splnění požadavku proporcionality potřeba vnímat rozpuštění politické strany jako krajní řešení v případech, ve kterých není možné dosáhnout účelu rozpuštění jiným (mírnějším) způsobem.⁶⁷

Dělnická strana II.

Již dříve jsem uvedl, že první pokus o rozpuštění Dělnické strany nebyl úspěšný, proto vláda, tentokrát pod taktovkou J. Fischera, podala druhý návrh na rozpuštění Dělnické strany. K podání návrhu došlo 23. září 2009 a je k dispozici online na stránkách NSS.⁶⁸

Je potřeba zdůraznit, že se vláda od prvního rozsudku ve věci DS poučila a podala neporovnatelně kvalitnější návrh, který byl opřen jak o větší množství důkazů, kdy jen jejich výčet zabral téměř čtyři strany rozsudku⁶⁹, tak o propracovanější argumentaci.⁷⁰ Vláda byla

⁶³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. března 2009, sp. zn. Pst 1/2008, bod 77.

⁶⁴ Je zřejmé, že se NSS při vytvoření tohoto testu inspiroval v judikatuře ESLP, srov. předchozí podkapitola.

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. března 2009, sp. zn. Pst 1/2008, bod 68.

⁶⁶ Tamtéž, bod 25.

⁶⁷ Tamtéž, body 57 – 58.

⁶⁸ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Návrh na rozpuštění politické strany Dělnická strana* [online]. 17. září 2009 [cit. 29. prosince 2017]. Dostupné na <http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404>.

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. Pst 1/2009, bod 178.

⁷⁰ FOUKALOVÁ, Kristýna, MOLEK, Pavel. Dělnická strana – rozpuštění politické strany ve třech dějstvích. *Soudce*, 2010, roč. 15, č. 10, s. 23.

„odměněna“ za kvalitní návrh rozhodnutím NSS, který dne 17. února 2010 Dělnickou stranu **rozpuštíl**.

Vláda namítala, že se DS hlásí k neonacismu, který se opírá o xenofobii, rasismus a homofobii (body 5-11 rozsudku). Dále, že je napojena na neonacistické skupiny v čele s Národním odporem a Dělnickou mládeží (body 17, 30-43 rozsudku), se kterými je propojena i personálně (body 44-58 rozsudku). Vláda namítala také existenci tzv. Ochranných sborů, které mají evokovat nacistické jednotky SA (body 23-29 rozsudku).⁷¹

Dělnická strana na shora uvedené reagovala zprvu tvrzením, že vznikla legálně a registrace Ministerstvem vnitra je důkazem toho, že její stanovy jsou demokratické a v souladu s Ústavou a zákony (bod 102 rozsudku). Dále Dělnická strana odmítla extenzivní výklad pojmu *příznivec* strany a zároveň negovala tvrzení vlády, že DS má 670 členů (bod 107 rozsudku). Dělnická strana se následně vyjádřila také k námitce existence Ochranných sborů, přičemž uvedla, že Ochranné sbory slouží k ochraně členů DS a zdůraznila, že jejich členové nejsou ozbrojeni.⁷² Dále také DS negovala spojení se všemi namítanými skupinami, s výjimkou Dělnické mládeže, ale v tomto spojení DS nevidí problém, jelikož Dělnická mládež není politickým subjektem (body 120-121 rozsudku). Závěrem se DS také distancovala ode všech shromáždění a veřejných akcí, které měla podle vlády organizovat a mělo na nich docházet k porušování zákona (body 123-156 rozsudku).

NSS se musel zpočátku vypořádat s projednatelností návrhu. Ze strany DS byla zpochybněna pravomoc NSS, nicméně ten se s touto otázkou vypořádal jednoznačným tvrzením, že došel k závěru o jeho pravomoci a příslušnosti rozhodovat o návrhu na rozpuštění politické strany.⁷³ Nejvyšší správní soud se také vyjádřil k námitce, že v této věci nastala překážka věci rozsouzené. Tuto možnost sice NSS vyloučil již ve svém prvním rozsudku ve věci DS, kde uvedl, že: *Nejvyšší správní soud rozhoduje podle skutkového stavu, který tu je v době rozhodnutí soudu (§ 96 s. ř. s.). Z toho plyne, že zamítavé rozhodnutí o návrhu na rozpuštění politické strany nevyklučuje podání jiného návrhu na rozpuštění stejné politické strany v budoucnu.*⁷⁴ Ovšem i zde toto původní stanovisko potvrdil a vyjádřil se

---

⁷¹ FOUKALOVÁ: *Dělnická strana – rozpuštění...*, s. 23.

⁷² DĚLNICKÁ STRANA. *Vyjádření k návrhu na rozpuštění politické strany Dělnická strana* [online]. 11. listopadu 2009 [cit. 30. prosince 2017]. Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/dokumenty/vyjadreni%20DS%20k%20navrhu%20vlady%20-%20bez%20priloh.PDF>>.

⁷³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. Pst 1/2009, bod 202.

⁷⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. března 2009, sp. zn. Pst 1/2008, bod 108.

v tom smyslu, že *res iudicata* v tomto případě nenastala.⁷⁵ Co se týče ochranné lhůty, soud připomněl, že se na daný případ nevztahuje, protože je namítán rozpor s § 4 ZPS (viz výše).⁷⁶

Nejvyšší správní soud v tomto případě aplikoval jím vytvořený čtyřstupňový test pro rozpouštění politické strany. V první fázi posuzoval **protiprávnost** Dělnické strany. NSS hodnotil zejména program strany, který podle něj směřuje k odstranění demokratických základů právního státu, a tedy porušuje § 4 písm. a) ZPS potažmo § 4 písm. b) ZPS. Následně pak NSS posuzoval propojení DS s neonacistickými uskupeními, symboliku DS a existenci Ochranných sborů a rozhodoval o protiprávnosti DS v komparaci všech těchto problémů, jelikož samotná protiprávnost programu by k rozpuštění DS nestačila. Nakonec pak NSS uzavřel, že *jednání DS tvoří ve svém souhrnném posouzení jasný obrázek naplňování strategie k prosazování politického programu a dosažení společenského modelu, který je v příkrém rozporu s koncepcí demokratického právního státu.*⁷⁷

V druhé fázi se NSS zabýval **přičitatelností** zkoumaného jednání Dělnické straně. NSS Dělnické straně přičítel nejen její program, ale také prohlášení a texty jejích představitelů, jakožto i projevy lokálních představitelů a kandidátů strany. Podobně byly DS ze strany NSS přičteny projevy, které zazněly na jejích shromážděních stejně jako projevy osob, které sice nejsou představiteli strany, ale jejich názory se objevily na stránkách stranického tisku DS.⁷⁸

Do třetice se NSS vypořádal s podmínkou **bezprostřednosti rizika ohrožení demokracie**. Tam NSS uvedl, že *DS představuje schopností a prozatím na lokální úrovni projevenou snahou o destabilizaci poměrů a eskalaci násilí bezprostřední riziko ohrožení demokracie.*⁷⁹

Poslední podmínkou je splnění **proporcionality**, tedy přiměřenost zásahu sledovanému cíli. Splnění proporcionality NSS proklamoval na samotném konci závěrů soudu. Předtím nicméně uvedl, že pouhé pozastavení činnosti by nepostačovalo. Toto zakončil konstatováním, že *[t]ato strana je založena na své dlouhodobé a nepřerušené ideologii nenávisti a násilí a je natolik pevně personálně i hodnotově spojena s krajně pravicovými hnutími v České republice, že její změna prakticky není možná. Vedla by totiž k popření samotných důvodů její existence. Za této situace pak nebylo namístě učinit závěr o pouhém pozastavení činnosti DS.*⁸⁰

---

⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. Pst 1/2009, body 203 – 221.

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. Pst 1/2009, body 222 – 225.

⁷⁷ Tamtéž, bod 632.

⁷⁸ Tamtéž, body 636 – 640.

⁷⁹ Tamtéž, bod 650.

⁸⁰ Tamtéž, bod 666.

Řízení před Ústavním soudem a ESLP

Dělnická strana po rozhodnutí o jejím rozpuštění podala opravný prostředek, tedy návrh na zrušení rozsudku NSS podle čl. 87 odst. 1 písm. j) Ústavy a § 73 zákona č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu. Ústavní soud v tomto případě ale není odvolací instancí vůči NSS, protože jde o přezkum již pravomocného rozhodnutí.⁸¹

Ústavní soud tuto stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou svým usnesením ze dne 27. května 2010, přičemž ÚS potvrdil správnost argumentace NSS a dodal, že *návrh neobsahuje nic jiného než opakování výhrad a argumentů, které navrhovatelka vznesla již v řízení před Nejvyšším správním soudem a na které zmíněný soud podrobně a vyčerpávajícím způsobem reagoval. V řízení před Nejvyšším správním soudem bylo prokázáno naplnění podmínek pro rozpuštění navrhovatelky jako politické strany.*⁸²

Ani s tímto rozhodnutím se Dělnická strana a její předseda Tomáš Vandas nechtěli smířit a podali stížnost k ESLP. Dělnická strana však posléze nereagovala na výzvu ze strany ESLP k předložení vyjádření, a tak bylo dne 26. března 2013 na základě čl. 37 odst. 1 písm. a) Úmluvy vydáno rozhodnutí o vyškrtnutí stížnosti ze seznamu případů z důvodu, že stěžovatel netrvá na své stížnosti.⁸³ Tímto skončil boj vlády o rozpuštění Dělnické strany, které se tak stalo již definitivním.

---

⁸¹ FILIP, Jan. In FILIP, Jan a kol. *Zákon o Ústavním soudu. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 535.

⁸² Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. května 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/10.

⁸³ Rozhodnutí ve věci *Dělnická strana a Tomáš Vandas proti České republice* ze dne 23. března. 2013, stížnost č. 70254/10.

2. Hodnocení nelegálnosti KSČM

2.1. Historie a vývoj KSČM

2.1.1. Rozpad KSČ

Sametová revoluce, tedy násilné potlačení pokojné studentské demonstrace 17. listopadu 1989, spustila vlnu změn v celé společnosti, Komunistickou stranu Československa nevyjímaje. Snaha o reformu komunismu na území tehdejšího Československa nicméně vybuchla dříve. Ponechám stranou mimokomunistické snahy o změnu režimu a budu se zabývat pouze pokusy o reformu uvnitř KSČ.

Již v únoru roku 1989 se z komunistů, kteří chtěli legálně působit, utvořil Klub za socialistickou přestavbu Obroda, v jehož čele stanuli Vojtěch Mencl a Čestmír Císař.⁸⁴ Tento projekt byl představiteli KSČ pokládán za největšího konkurenta „tradičního komunismu“, jelikož se stávající garnitura KSČ obávala přelítí vlivu na stranu Obrody.⁸⁵ Obroda navíc v průběhu 1989 kontaktovala Chartu 77 a navázala s ní spolupráci. Nejen to zapříčinilo odmítnutí Obrody Komunistickou stranou Československa. Tímto odmítnutím ztratila KSČ šanci *prezentovat se ve veřejnosti jako skutečně reformní síla a stát se spoluvůrcem společensko-politických změn*.⁸⁶ Tedy ani snaha samotných (je nutno uvést, že pouze některých) komunistů nevedla k reformě KSČ, nebo dokonce snad celého režimu. Z tohoto důvodu nálada ve společnosti postupně houstla a vše vygradovalo po násilném rozehnutí studentské demonstrace 17. listopadu 1989.

Události listopadu 1989 byly pro KSČ šokující a tento hegemon československé politické scény nebyl na takovou změnu připraven. Přestavba v podání Husáka a později Jakeše nebyla účinná a veřejnost ji nepřijala. Podle Kunštáta *vedení (KSČ pozn. autora) tápalo a nejen, že nemělo plán B, který by KSČ pomohl s adaptací na novou situaci při případné změně režimu, ale patrně nemělo ani plán A, jasnou strategii „co dělat“ i v rámci systému „socialistického“*.⁸⁷ Tento názor zčásti potvrzují také události od sametové revoluce do konce roku 1989.

---

⁸⁴ MAREŠ, Miroslav. Pokusy o reformu komunistické strany a postkomunistické subjekty v České republice. In HLOUŠEK, Vít, KOPEČEK, Lubomír (eds). *Rudí a růžoví: transformace komunistických stran*. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 85.

⁸⁵ OTÁHAL, Milan. *Opozice, moc, společnost 1969-1989: příspěvek k dějinám "normalizace"*. 1. vydání. Praha: Maxdorf, 1994, s. 64.

⁸⁶ MAREŠ: *Pokusy o reformu...*, s. 85.

⁸⁷ KUNŠTÁT, Daniel. *Za rudou oponou: komunisté a jejich voliči [po roce 1989]*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013, s. 150.

Již dva dny po 17. listopadu bylo zformováno Občanské fórum (OF), které sjednotilo většinu opozice a dalo si za cíl vypsání demokratických voleb. Se vznikem OF vznikl KSČ opravdový soupeř, se kterým se musela potýkat jako s reálnou hrozbou pro komunistický režim. A jelikož vedení KSČ bylo ochromeno masovými protesty pod taktovkou OF, ujal se řešením nastalé situace téměř samostatně tehdejší předseda federální vlády Ladislav Adamec. Jeho cílem bylo tuto krizi řešit rychle a měl pochopitelný zájem na tom, aby se pozice KSČ příliš neoslabil. ⁸⁸ Občanské fórum ale stupňovalo své požadavky, a to donutilo Ladislava Adamce podat demisi. Bureš o tomto jednání Adamce píše jako o odmítnutí role hrobaře mocenského systému KSČ, který měl být pohřben výše uvedenými požadavky OF.⁸⁹

Ladislav Adamec podal svou demisi na spěšně svolaném předsednictvu Ústředního výboru (ÚV) KSČ konaného 24. listopadu 1989. Na tomto zasedání ÚV bylo rozhodnuto, že nastalá situace se bude řešit výměnou předních činníků strany. Z předsednictva ÚV tak odešli Miloš Jakeš, Gustav Husák nebo např. Jan Fojtík. Tito představitelé měli být nejvíce zkompromitovanými osobami v čele strany.⁹⁰ Tímto byl nastartován faktický rozpad KSČ, protože členem předsednictva zůstal nenáviděný Miroslav Štěpán, a jako generální tajemník byl zvolen nevýrazný Karel Urbánek.⁹¹

I z těchto důvodů se již 27. listopadu 1989 vytvořilo v KSČ Demokratické fórum komunistů (DFK), které se vymezilo proti politice KSČ. Následovaly situace v opravdu rychlém sledu, důkazem toho je i fakt, že Federální shromáždění už 29. listopadu 1989 rozhodlo o vypuštění rozhodující úlohy KSČ z Ústavy. Dne 7. prosince 1989 byli z KSČ vyloučeni Miloš Jakeš a Miroslav Štěpán, nicméně ani to, spolu s odsouzením situace v roce 1968 a 1969, nevedlo ke zlepšení názoru společnosti na Komunistickou stranu Československa. Úspěchem pro tehdejší vyjednavče KSČ byla nicméně skutečnost, že dostala k dispozici devět mandátů ve dvacetičlenné vládě jmenované 10. prosince 1989. Předsedou nové vlády se navíc stal komunista Marián Čalfa, který byl také pověřeným předsedou vlády po odstoupivším Ladislavu Adamcovi.⁹²

Vzhledem k rychlému spádu veškerých polistopadových událostí se vedení KSČ rozhodlo svolat mimořádný sjezd KSČ již na 20. – 21. prosince 1989. Témata sjezdu byla nasnadě – delegáti sjezdu museli, pokud se i dál chtěli podílet nějakým způsobem na vládě

---

⁸⁸ BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012, s. 41.

⁸⁹ Tamtéž, s. 42.

⁹⁰ FIALA, Petr a kol. *Komunismus v České republice. Vývojové, systémové a ideové aspekty působení KSČM a dalších komunistických organizací v české politice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 92.

⁹¹ OTÁHAL: *Opozice, moc, společnost...*, s. 112.

⁹² MAREŠ: *Pokusy o reformu...*, s. 87.

a udržet KSČ legitimitu, vyslat společnosti signál, že KSČ se bude reformovat. Z úst delegátů zazněla omluva za situaci, do které se celá země dostala pod taktovkou KSČ.⁹³ Mimořádný sjezd také přijal Akční program strany, ve kterém byla mj. uvedena snaha přeměnit KSČ v moderní politickou stranu, a kladl si za úkol vytvoření právního státu na principech pluralitní demokracie. Na tomto sjezdu bylo zvoleno také nové vedení strany. Předsedou KSČ byl zvolen Ladislav Adamec, prvním tajemníkem ÚV KSČ pak Vasil Mohorita.⁹⁴

Novému vedení KSČ se v první polovině roku 1990 podařilo stabilizovat své pozice. K tomuto úspěchu pomohlo komunistům mj. i přijetí zákona č. 15/1990 Sb., o politických stranách, který dostal přídomek „malý“. Na základě tohoto zákona se považovaly za již vzniklé určité strany, jejichž součástí byla také KSČ. To těmto stranám dávalo výhodu zejména v tom, že již nemuseli žádat o evidenci Ministerstvo vnitra, a zároveň šlo o právní uznání legitimacy KSČ.⁹⁵ Potvrzením stabilního působení KSČ na československé politické scéně byly první svobodné volby v červnu roku 1990. Tyto první svobodné volby po dlouhých 44 letech přinesly poměrně úspěšný výsledek pro KSČ jak ve volbách do Federálního shromáždění (FS), tak České národní rady (ČNR). Do Sněmovny lidu FS získala KSČ 13,48 % hlasů, do Sněmovny národů FS pak 13,80 % hlasů a podobného výsledku dosáhla také ve volbách do ČNR, kdy obdržela 13,24 % hlasů.⁹⁶

Volby v roce 1990 byly pro KSČ klíčové hned z několika pohledů. Prvním z nich je fakt, že i strana s nezměněným názvem a komunisticky zprofanovanými lidmi, je schopná dosáhnout poměrně slušného výsledku. Dalším výrazným úspěchem byl výsledek v těchto volbách zejména proto, že výsledek voleb legitimizoval tuto stranu a KSČ tak bylo umožněno podílet se na dalším demokratickém vývoji ze zákonodárných sborů. V neposlední řadě se KSČ stala nejsilnějším politickým uskupením levice. KSČ sice získala relativně velký počet hlasů, nicméně šance podílet se na vládě byla ztracena.⁹⁷

Pokud se vrátíme k mimořádnému sjezdu KSČ v prosinci 1989, tak zde padlo také rozhodnutí o vytvoření Komunistické strany Čech a Moravy, která vznikla v březnu roku 1990. Zpočátku ovšem byla vnímána jen jako součást federální KSČ, ale od podzimu daného roku již prováděla samostatnou politiku. Spolu s osamostatňováním Komunistické strany Slovenska a dalších subjektů odštěpených od KSČ vedla tato skutečnost postupně k tomu, že KSČ ztrácela na významu a čeští a slovenští komunisté se od sebe vzdalovali. Tato situace

---

⁹³ PŠEJA, Pavel. *Stranický systém České republiky: politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 100.

⁹⁴ FIALA: *Komunismus v České...*, s. 98.

⁹⁵ Tamtéž, s. 100 – 101.

⁹⁶ BUREŠ: *Česká demokracie...*, s. 111.

⁹⁷ MAREŠ: *Pokusy o reformu...*, s. 89.

dospěla k tomu, že slovenští komunisté, již jako přejmenovaná Strana demokratické levice, opustili federaci a KSČ (KSČS) tak definitivně zanikla 7. dubna 1992.⁹⁸

2.1.2. Vznik a počátky fungování KSČM

Komunistická strana Čech a Moravy takřka ihned po svém vzniku, který proběhl na ustavujícím sjezdu 31. března 1990, musela řešit hned několik problémů. Mezi ty největší patřily např. směřování strany, reakce na dobu před rokem 1989, vnitrostranické spory apod.

Nejzásadnějším problémem českých komunistů po roce 1989 bylo vytvoření programu a výběr cesty, kterou se vydají. Program byl přijat na prvním sjezdu KSČM v Olomouci, konaném v říjnu 1990. Podstatná reforma KSČM byla odmítnuta jejím vedením, ale pokus o zlepšení jména přece jen nastal. Do vedení strany byl jako předseda zvolen filmový režisér Jiří Svoboda, který mimo jiné souhlasně odpověděl na telegram levicového filozofa Ivo Svitáka, jenž usiloval o to, aby se všechny levicové strany spojily.⁹⁹ Na prvním sjezdu byly také přijaty zásadní dokumenty, pro budoucí fungování KSČM. Jednalo se zejména o program KSČM, ale také o organizační řád KSČM a Teze ekonomického a sociálního programu KSČM. V programu byl za hlavní cíl strany určen demokratický socialismus a byly zde uvedeny požadavky na demokracii, samosprávu a sociální spravedlnost.¹⁰⁰

Důležitým aspektem fungování KSČM v budoucnu byl také výběr názvu strany, respektive možnost jeho změny. Debatu o změně názvu strany rozvířila zejména reformní skupina s názvem Demokratická levice v KSČM, které šlo i o hlubší reformu strany. O názvu strany rozhodovali sami členové KSČM ve vnitrostranickém referendu a drtivou většinou (75,94 % z hlasujících) zvítězil návrh, aby byl název zachován v současné podobě. První problém tedy čeští komunisté vyřešili, nicméně již v průběhu referenda se členové Demokratické levice v KSČM rozhodli z KSČM odejít a založili novou stranu, a to Demokratickou stranu práce.¹⁰¹

Komunisté si však zachováním dosavadního názvu strany a odchodem reformistů vytvořili problémy navíc, které spočívaly ve špatném světle vrženém na jakoukoliv stranu, která nese v názvu označení „komunistická“ a také absence víry v reformu strany.¹⁰² Snažili se jej vyřešit poměrně elegantním způsobem, kdy s malým hnutím Demokratická levice

---

⁹⁸ PŠEJA: *Stranický systém...*, s. 100.

⁹⁹ I přes souhlasné stanovisko komunistů ale k této spolupráci nedošlo, protože ostatní levicové strany (tj. především sociální demokraté a socialisté) o tuto spolupráci nestály.

¹⁰⁰ FIALA: *Komunismus v České...*, s. 108 – 110.

¹⁰¹ MAREŠ: *Pokusy o reformu...*, s. 90.

¹⁰² FIALA: *Komunismus v České...*, s. 113.

ČSFR¹⁰³ vytvořili koalici Levý blok. Tento tah se dle mého povedl, jelikož koalice ve volbách v roce 1992 získala více procent, než KSČ ve volbách v roce 1990. Je pravda, že nárůst to byl relativně malý, pohybující se okolo 1 %, ale i to považuji za úspěch, protože se koalice Levý blok (a s ní i KSČM) stala nejsilnějším levicovým subjektem na české politické scéně, a zároveň se také stala nejsilnější opoziční stranou.¹⁰⁴

Ani tento úspěch ovšem neznamenal, že by KSČM byla jednotnou stranou s jedním názorovým proudem. Právě naopak. Okolo Miroslava Ransdorfa se utvořila skupina reformistů, která prosazovala myšlenky tzv. nové levice (oproti tradičním dogmatickým komunistům např. schvalovali vstup do Evropské unie). Různé neshody ve straně pokračovaly i po druhém řádném sjezdu, který se uskutečnil v prosinci 1992 v Kladně. Na tomto sjezdu byl přijat Program KSČM, jenž ukotvil tradicionalistickou povahu strany.¹⁰⁵

Předsedou na tomto sjezdu byl znovu zvolen Jiří Svoboda, avšak byl zvolen v nepřítomnosti, protože byl krátce před sjezdem napaden neznámým útočníkem a následkem tohoto útoku se nemohl sjezdu zúčastnit. Svoboda se čím dál více přikláněl na stranu reformistů a jen útok na jeho osobu pravděpodobně zamezil ostrému střetu mezi reformisty a tradicionalisty. Prvním místopředsedou byl zvolen Miroslav Grebeníček.¹⁰⁶

Svoboda se zasazoval o výrazné reformy strany, a to dokonce i jejího názvu, jelikož považoval název „komunistická“ za zdiskreditovaný. Jeho názory nicméně nesdílelo mnoho členů strany. Naopak většina byla proti a toho využil M. Grebeníček, který se stal tváří tzv. neokomunistického proudu a názorově se střetl s Jiřím Svobodou. Situace dopadla podle očekávání a na třetím řádném sjezdu v Prostějově konaném v červnu 1993 byl do čela strany zvolen M. Grebeníček, přičemž J. Svoboda již nekandidoval.¹⁰⁷ Prostějovský sjezd byl také důležitý v tom, že byla ukončena činnost platform v KSČM. To mělo za následek jak odchod reformních skupin pryč ze strany, tak ukončení původní koalice Levý blok k poslednímu květnu 1994. Prostějovský sjezd tak udělal tečku za diskusemi o reformě (a případné změny názvu) strany a taktéž potvrdil kladenský program.¹⁰⁸

Odchodem reformistů a ukončením koalice Levý blok bylo ukončeno hledání pozice KSČM v rámci politického fungování. Pavel Pšeja uvádí, že *KSČM se konsolidovala jako nereformovaný subjekt pevně spjatý s komunistickou ideologií a jasně se vymezující proti*

---

¹⁰³ Toto uskupení nemělo nic společného s dříve uvedeným reformním hnutím uvnitř KSČM.

¹⁰⁴ MAREŠ: *Pokusy o reformu...*, s. 89 – 90.

¹⁰⁵ KUNŠTÁT: *Za rudou oponou...*, s. 184 – 185.

¹⁰⁶ FIALA: *Komunismus v České...*, s. 120 – 123.

¹⁰⁷ MAREŠ: *Pokusy o reformu...*, s. 92.

¹⁰⁸ PŠEJA: *Stranický systém...*, s. 102.

*aktuální podobě společnosti.*¹⁰⁹ Skončilo tak období, kdy se KSČM snažila legitimizovat samu sebe a hledání ideologie, kterou bude jako strana zastávat a hájit. V dalších letech se tak mohla soustředit jak na upevnění místa levicového hegemonu, tak na snahy o posílení jejího postavení.¹¹⁰

2.1.3. Postavení KSČM v politickém systému České republiky

Postavení komunistů v českém (československém) politickém systému lze časově rozdělit do čtyř základních období, kterými jsou:

1. role KSČ v průběhu sametové revoluce;
2. příprava na první svobodné volby;
3. vnitrostranické spory v letech 1990-1993;
4. působení ustálené KSČM v rámci českého politického systému;

O prvních třech obdobích je pojednáno výše. Poslední čtvrté období si zasluhuje zvláštní kapitolu, protože se jedná o poměrně dlouhé období, které trvá de facto až do dnešních dní. KSČM se, již jako vyprofilovaná strana, vydala cestou tzv. neokomunistické strategie, kde stále zůstávají zachovány prvky ortodoxní komunistické ideologie, které jsou zmírněny demokratickými prvky. Jakákoliv reforma a snaha o přeměnu KSČM v sociálnědemokratickou stranu ztroskotaly. Důvodem může být zejména velice konzervativní členská i voličská základna, jelikož snahy vedení o reformu strany zde bezesporu byly.

KSČM se tak odmítnutím své reformy dostala do ojedinělé situace ve středoevropském regionu, protože nástupnické komunistické strany v Polsku, Maďarsku a Slovensku se vydaly cestou reformu a snahy o sociálnědemokratickou reformu po vzoru západních demokracií. Svým konzervatismem a následováním předlistopadové KSČ se z KSČM stala jedna z nejortodoxnějších komunistických stran v Evropě.¹¹¹

Spolu se slušnými volebními výsledky a svou neochotou se reformovat v sociálnědemokratickou stranu vytváří KSČM netradiční a velmi neobvyklou situaci na levé straně politického spektra. KSČM postupně ztratila pozici levicového hegemonu, kterou nabyla na počátku 90. let. Byla vystřídána sociálnědemokratickou ČSSD, která se tak ocitla v poměrně tíživé situaci, protože postrádá levicového spojence, který by byl v koalici

---

¹⁰⁹ PŠEJA: *Stranický systém...*, s. 102.

¹¹⁰ KUNŠTÁT: *Za rudou oponou...*, s. 187 – 188.

¹¹¹ Tamtéž, s. 246 – 248.

akceptovatelný a je nucena uzavírat koalice se středopravicovými (či pravicovými) stranami, nebo vládnout v menšinové vládě.

KSČM je vnímána jako antisystémová strana uvnitř fungujícího politického systému České republiky a ostatní politické strany zatím vždy odmítly koalici s touto stranou. I přes svou konzervativnost a pokračování v neokomunistické strategii dosahuje KSČM stále stabilních volebních výsledků, kdy ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (dále též PS PČR), získala KSČM vždy (až do voleb v roce 2017) více, než 10 % hlasů.¹¹²

Výše jsem zmínil, že zlom ve stabilních volebních výsledcích KSČM nastal ve volbách do PS PČR konaných v říjnu 2017. Tento zlom lze shledat hned ve dvou rovinách. První z nich je skutečnost, že KSČM dosáhla vůbec nejhoršího volebního výsledku v historii voleb do PS PČR, když v těchto volbách ji volilo 7,76 % oprávněných voličů, což vedlo k zisku celkem patnácti poslaneckých mandátů. Je ovšem třeba dodat, že v těchto volbách utrpěla levice zdrcující porážku a ČSSD dopadla dokonce ještě hůř se svými 7,27 % hlasů a taktéž patnácti mandáty.¹¹³

Druhá rovina je paradoxní. Ačkoli KSČM získala vůbec nejméně hlasů ve volbách do PS PČR, tento výsledek ji katapultoval do pozice, ve které může naplno využít svůj vyděračský potenciál, jak o něm hovoří Fiala.¹¹⁴ KSČM se rozhodla, že výměnou za určité programové ústupky, podpoří menšinovou vládu ANO a ČSSD.¹¹⁵

Došlo tak k historické změně a zmizel jeden z hlavních systémových problémů současného stabilního českého politického systému, který podle Kunštáta spočíval v jakési exkomunikaci KSČM z rozhovorů o sestavení vlády.¹¹⁶

Snahy o rozpuštění KSČM

Již od pádu komunistického režimu se vyskytují snahy o omezení moci komunistů na území dnešní České republiky. Tyto snahy se pohybují jako pomyslná sinusoida od velkých snah po období klidu.

---

¹¹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky voleb a referend* [online]. 2017 [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <<http://www.volby.cz>>.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ FIALA: *Komunismus v České...*, s. 131.

¹¹⁵ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Žádost vlády České republiky o vyslovení důvěry* [online]. 12. července 2018 [cit. 12. července 2018]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=68040&l=cz>>.

¹¹⁶ KUNŠTÁT: *Za rudou oponou...*, s. 249 – 250.

Prvním průkopníkem v tomto boji se stal tehdejší prokurátor pro území hlavního města Prahy Tomáš Sokol, který již 17. dubna 1990 poslal KSČ otevřený dopis, ve kterém tuto stranu informoval, že ji hodlá od května 1990 začít stíhat. Jak sám později tvrdil, snaha Sokola nebyla směřována k explicitnímu zákazu komunistů, ale měl zájem na významném omezení činnosti komunistické strany. Sokolův pokus o omezení moci KSČ však nevyšel a jeho snaha ani nevyústila k jednání před soudem. Sokol se domnívá, že svůj plán o stíhání KSČ, případně jejích členů, musel opustit z čistě politických důvodů a ne proto, že by byl právně pochybený.¹¹⁷ Lakonicky pak tuto nepovedenou snahu komentoval s dvacetiletým odstupem takto: *[m]yslím, že mě to měli nechat dokončit. Minimálně to mohlo být hodně zajímavé.*¹¹⁸

Jak by ovšem dopadla snaha Tomáše Sokola? Dnes můžeme již jen hádat, ale domnívám se, že byly-li by návrhy T. Sokola soudně hodnoceny, měli bychom dnes jasnější představu o vztahu tehdejší společnosti ke komunistické straně a určilo by to i její vývoj v rámci českého politického systému. Tím, že představitelé KSČ tuto snahu zastavili svým nátlakem na ostatní strany ve Federálním shromáždění, si uvědomili, že přece jen mají reálnou moc a dle mého názoru jim to vehnalo vítr do plachet.

Po tomto neúspěšném pokusu zkraje nového demokratického zřízení byl následně navrhnout zákaz KSČM poslancem Čestmírem Hofhanzlem v roce 1993, ale tento pokus nezčeřil poklidné vody, ve kterých plula KSČM víc, než tomu bylo u Sokolova návrhu. Po neúspěšném návrhu poslance Hofhanzla nastalo období relativního klidu, které trvalo dlouhých dvanáct let.

V únoru 2005 vznikla petice s názvem Zrušme komunisty. Za její duchovní otce byli považováni senátoři Jaromír Štětina a Martin Mejstřík. Petice směřovala proti slovu „komunistická“ v jejím názvu, jelikož to zakladatelé petice považovali za důkaz toho, že KSČM setrvává na třídním boji, diktatuře proletariátu a ideologii předpokládající omezení občanských práv. Petice byla poměrně úspěšná při sbírání podpisů a v říjnu 2005 byla petice doručena předsedovi PS ČR Lubomíru Zaorálkovi s celkovým počtem padesáti tisíc podpisů.¹¹⁹

Ruku v ruce s peticí šel i návrh senátora Mejstříka na změnu zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákoníku, který měl být změněn tak, aby výslovně zahrnoval zákaz propagace

---

¹¹⁷ DRDA, Adam, DUDEK, Petr. *Kdo ve stínu čeká na moc: čeští komunisté po listopadu 1989*. 1. vydání. Praha: Paseka, 2006, s. 126 – 129.

¹¹⁸ ŠTASTNÝ, Jiří. *Jste jako fašisti, napsal před 20 lety prokurátor Sokol komunistům* [online]. iDNES.cz, 17. dubna 2010 [cit. 20. ledna 2018]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/jste-jako-fasisti-napsal-pred-20-lety-prokurator-sokol-komunistum-p9e-/domaci.aspx?c=A100414_151230_domaci_js>.

¹¹⁹ DRDA, DUDEK: *Kdo ve stínu...*, s. 119 – 121.

komunismu a nacismu. Senát tento návrh přijal a postoupil ho ústavní cestou PS PČR.¹²⁰ Ta ale tento návrh zamítla, což se dalo čekat, protože většinu mandátů měly k dispozici levicové strany.

Snaha Štětiny a Mejstříka nicméně neutuchala a vedla až k vytvoření Dočasné komise Senátu pro posouzení ústavnosti Komunistické strany Čech a Moravy (dále též Dočasná komise), která zahájila svou činnost v listopadu 2006. Výsledkem této komise byl velmi obsáhlý materiál, který byl nejpropracovanějším dokumentem, jaký se do té doby v této problematice objevil a nesl název Závěrečná zpráva Dočasné komise senátu pro posouzení ústavnosti KSČM (dále též Závěrečná zpráva).¹²¹

V této Závěrečné zprávě jsou uvedeny indicie, které by měly být důvodem pro rozpuštění, nebo pozastavení činnosti KSČM, jelikož ta představuje nebezpečí pro demokratický právní řád. Senát postoupil tuto Závěrečnou zprávu Vládě, která měla rozhodnout o podání návrhu na rozpuštění KSČM. Ani v tomto případě však Vláda tento návrh nepodala.¹²²

Vytvoření Dočasné komise, respektive schválení Závěrečné zprávy považují za kulminaci snah o zákaz KSČM. Od této doby se aktivita v tomto prostoru snižovala. Jeden záchvěv zde ovšem ještě byl v roce 2011, kdy si Ministerstvo vnitra České republiky (dále též MV) nechalo zpracovat Analýzu možnosti pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy. Ministerstvo vnitra v této analýze nedoporučovalo podat návrh na pozastavení činnosti KSČM, a to se také stalo a Vláda tento návrh nikdy nepodala.¹²³ Nepodáním návrhu na rozpuštění KSČM utichly snahy o řešení komunistické otázky a skončilo tak další období snah o rozpuštění KSČM, které trvalo poměrně dlouhých šest let a bylo velmi divoké.

Snah o zrušení, zákaz nebo změnu KSČM (příp. KSČ) bylo v minulosti poměrně dost. Byly to snahy v různých dobách, zpracovávány různými subjekty a s velmi odlišnými šancemi na úspěch. Jedno ale mají tyto snahy společné. Nikdy se nepodařilo dosáhnout

---

¹²⁰ BBC. *Senát ČR navrhl zákaz propagace komunismu* [online]. BBC, 6. října 2005 [cit. 24. ledna 2018]. Dostupné na

<http://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2005/10/051006_cz_senate_communism_1800.shtml>.

¹²¹ ŠNÍDL, Vladimír. *Problematika súladu politiky KSČM s právnym poriadkom ČR, analýza záverečnej správy Dočasné komise senátu pro posouzení ústavnosti KSČM* [online]. Rexter, 11. listopadu 2009 [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné na <<http://www.rexter.cz/problematika-suladu-politiky-kscm-s-pravnym-poriadkom-cr-analyza-zaverecnej-spravy-docasne-komise-senatu-pro-posouzeni-ustavnosti-kscm/2009/11/01/>>.

¹²² SENÁT PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Závěrečná zpráva Dočasné senátní komise pro posouzení ústavnosti KSČM*, Kapitola 21 [online]. 30. října 2008 [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné na <<http://jaromirstetina.cz/zavery-zpravy-docasne-komise-pro-posouzeni-ustavnosti-kscm/>>.

¹²³ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Analýza možnosti pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy* [online]. 2011 [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/soubor/analyza-moznosti-pozastaveni-cinnosti-komunisticke-strany-cech-a-moravy.aspx>>.

alespoň toho, aby legálnost KSČM (KSČ) hodnotil soud, což nás ochuzuje o pohled soudců na problematiku komunistické ideologie.

2.2. Hodnocení současné KSČM

Při hodnocení současné KSČM z hlediska legálnosti je potřeba vyjít ze stěžejního nálezu Ústavního soudu České a Slovenské Federativní Republiky (dále též ÚS ČSFR) ze dne 4. září 1992, ve kterém zmiňovaný soud uvedl, že podpora a propagace komunistické ideologie a myšlenek může být protiprávní jedině, pokud je zaměřená na *potlačenie práv a slobôd občanov alebo na prejavy vystupňovanej nenávisťi (zášte)... Takým zameraním alebo prejavom je najmä program, doktrína alebo snaha uchopiť moc násilím, po akomkoľvek získaní moci vylúčiť slobodné voľby, uznávanie učenia o diktatúre proletariátu (ktoré sa dosiaľ namiesto diktatúry triedy vždy prejavilo ako diktatúra politickej strany, presnejšie vládnucej špičky tejto strany), teória alebo prax vedúcej úlohy jednej politickej strany atď.*¹²⁴

Pro zjištění, zda je KSČM skutečně nelegální stranou a měla by být rozpuštěna je potřeba zkoumat, jestli program KSČM, projevy a činnost jejích členů a jiná činnost samotné KSČM směřuje k uchopení moci násilím a posléze odstranění politického pluralismu s nastolením vlády jedné strany.

Na základě shora uvedeného jsem se rozhodl aplikovat jeden z testů vytvořených jak ESLP, tak NSS. Nakonec jsem zvolil test vytvořený NSS, jelikož byl vytvořen v českém právním a politickém prostředí, takže jej mohu lépe aplikovat na politickou stranu působící v České republice. Navíc tento test do značné míry vychází z podmínek pro rozpuštění politické strany, jak je formuloval ESLP.

2.2.1. Nelegálnost

Oficiální materiály KSČM

Pro potřeby této práce jsem analyzoval program, stanovy a další materiály, které lze najít na oficiálních stránkách KSČM.

V sekci „Kdo jsme“ na oficiálních stránkách KSČM lze nalézt toto vyjádření: *Program KSČM vychází z marxistické teorie otevřeného dialogu s mezinárodním komunistickým a levicovým hnutím, novým myšlenkám a poznatkům.*¹²⁵ Jako problematické by

¹²⁴ Nález Ústavního soudu ČSFR ze dne 4. září 1992, sp. zn. Pl. ÚS 5/92.

¹²⁵ KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH A MORAVY. *Kdo jsme* [online]. [cit. 24. června 2018]. Dostupné na <<https://www.kscm.cz/cs/nase-strana/kdo-jsme>>.

mohlo být vyhodnoceno hlášení se k marxistické teorii, protože Nejvyšší soud České republiky (dále též NS) ve svém rozsudku ze dne 19. září 2002 uvedl, že *vyjádření programových cílů strany odkazem na marxisticko-leninský názor a na učení Lenina a Stalina znamená mimo jiné i přihlášení se k té části názorů a učení uvedených ideologů, zejména pokud jde o Lenina a Stalina, která představuje cíl směřování státní moci k diktatuře proletariátu a vlády jen jedné strany bez politické možnosti tuto situaci změnit.*¹²⁶ Ve vyjádření na stránkách KSČM je odkaz pouze na marxistickou teorii, kde chybí zmínky o Leninovi či dokonce Stalinovi.

Naopak na oficiálních internetových stránkách KSČM v sekci „Důležité dokumenty k minulosti“ bylo 12. května 2016 zveřejněno oznámení, ve kterém strana uvádí, že se komunisté se *stalinismem a jinými nedemokratickými praktikami rozhodně rozešli.*¹²⁷ Absentuje také vyjádření o diktatuře proletariátu, ba naopak programem KSČM se line důraz na demokracii, svobodu a politickou i hospodářskou pluralitu. Z těchto důvodů jsem došel ve shodě s analýzou Ministerstva vnitra a soudního znalce Iva Svobody k závěru, že marxistická teorie proklamovaná na stránkách KSČM není marxistickou teorií stalinistického ani leninského typu.¹²⁸ Do jisté míry opačný názor zastává ve svém stanovisku Petr Mazel, který kritizuje a nesouhlasí právě s analýzou Ministerstva vnitra a k tomuto uvádí: *[v] materiálech mnohokrát doložené opakované hlášení se strany k V. I. Leninovi, k leninismu, oslavování 90. Výročí založení KSČ a hlášení k revolučnímu základu tzv. Vítězného února jsou projevy, které mají obdobnou úlohu při definování politické identity, jako když se subjekt jinak orientovaný hlásí k stěžejním osobám minulosti svého hnutí.[...]Strana sama působí místy jako jakýsi sebeobranný svaz nostalgiků s relativně pragmatickým vedením, snažícím se obratně využít relativně stabilního voličského potenciálu pro svoje postupné začleňování do výměnných obchodů české politiky. Každopádně ale nelze bagatelizovat silnou přichylnost strany k ideologii i režimu, které jsou svou povahou v příkrém rozporu se základními principy demokratického státu.*¹²⁹

---

¹²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2002 sp. zn. 11 Zp 34/2001.

¹²⁷ KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH A MORAVY. *Ke spekulacím o údajné obhajobě stalinismu* [online]. 12. května 2016 [cit. 25. června 2018]. Dostupné na <<https://www.kscm.cz/cs/nase-strana/dokumenty/dulezite-dokumenty-k-minulosti/ke-spekulacim-o-udajne-obhajobe-stalinismu>>.

¹²⁸ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: *Analýza možnosti pozastavení... a SVOBODA, Ivo. Znalecký posudek č. 46/ZP/2011* [online]. mvcr.cz, 3. října 2011 [cit. 4. července 2018] Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/cthh/ViewFile.aspx?docid=21677968>>.

¹²⁹ MAZEL, Petr. *Návrh na pozastavení činnosti KSČM – stanovisko k předloženým materiálům* [online]. mvcr.cz, 29. září 2011 [cit. 4. července 2018] Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/cthh/ViewFile.aspx?docid=21677966>>.

S tímto názorem však na základě shora uvedených důvodů nesouhlasím. Domnívám se proto, že v oficiálních dokumentech KSČM nelze shledat nic, co by bylo nezákonné. KSČM se ve svých oficiálních dokumentech prezentuje jako demokratická strana, podporující politický pluralismus, vnitrostranicky demokratická, která má ve svém programu zachování demokratických hodnot v České republice.

Výroky členů

Již dříve jsem uvedl, že KSČM ve svých oficiálních dokumentech neuvádí nic, z čeho by bylo možno soudit, že by byla nelegální stranou. To ovšem neznamená, že tomu tak skutečně je. Je logické, že strana ve svých oficiálních dokumentech nebude hlásat nabourání pluralitní demokracie a vládu jedné strany, protože by se tím vystavila možnému zrušení, a tím i ztrátě možnosti dosáhnout svých cílů. Proto svůj reálný zájem může skrývat za zcela demokratické oficiální dokumenty.

Koneckonců s touto možností počítá i ESLP, který uvedl, že *[p]olitická zkušenost ze smluvních států z minulosti svědčí o tom, že politické strany, jejichž cíle odporovaly základním principům demokracie, neodhalily tyto cíle v oficiálních textech, dokud se nechopily moci. To je důvod, proč Soud [ESLP] vždy poukazoval na to, že politický program jedné ze stran může skrývat cíle a záměry, odlišné od těch, které proklamuje.*¹³⁰ Proto je také nutné zkoumat výroky členů strany a jejich obsahovou totožnost s oficiálním volebním programem strany. Ostatně i to vyplývá z rozhodnutí štrasburského tribunálu. Výše uvedené uzavřel konstatováním: *[k] ověření, že tomu tak není, musí být obsah programu v souladu s jednáním s vedoucími představiteli strany a s pozicemi, které tyto představitelé hájí. Dohromady tyto činy a postoje mohou být relevantní v rámci řízení o rozpuštění politické strany, za předpokladu, že jako celek tato strana netají své cíle a záměry.*¹³¹

Vzhledem k rozsahu této práce není v mých silách analyzovat všechna prohlášení veškerých politiků KSČM. Vybral jsem proto z mého pohledu nejvíce problematická tvrzení politiků KSČM, které podrobím analýze, abych zjistil, zda se jedná o nelegální výroky.

Jako nejvíce problematickou osobou z řad KSČM vnímám bývalou poslankyni za KSČM Martu Semelovou, která je v současnosti lídryní pražské kandidátky v Komunálních volbách v roce 2018.¹³² Marta Semelová je Ministerstvem vnitra ve své analýze označena

---

¹³⁰ Rozhodnutí ve věci *Refah Partisi...*, bod 101.

¹³¹ Rozhodnutí ve věci *Refah Partisi...*, bod 101.

¹³² LEDERER, Benedikt. *Komunisté v Praze ve volbách opět vsadí na svou rudou stálici Semelovou* [online]. iDNES.cz, 19. července 2018 [cit. 1. srpna 2018]. Dostupné na <https://praha.idnes.cz/marta-semelova-komuniste-kandidatka-primatorku-prahy-ppz-/praha-zpravy.aspx?c=A180717_415037_praha-zpravy_rsr>.

jako velká přízravnice Klementa Gottwalda, jejíž výroky mohou porušovat zákon.¹³³ Jeden z posledních kontroverzních výroků Semelové byl prohlášen v pořadu Hyde Park na televizní stanici ČT24, kde řekla na adresu Milady Horákové a politického procesu, po kterém byla Milada Horáková popravena: *[b]ylo to v té době, bylo to nešťastné, nicméně Milada Horáková se také přiznala ke všemu, ke své činnosti.*¹³⁴ Moderátor pořadu následně opáčil, že se jednalo o vynucená přiznání, ale na to Semelová odpověděla, že dost pochybuje o tom, že se jednalo o vynucená přiznání.¹³⁵ Dalším tvrzením, které zaznělo v tomto pořadu, bylo vyjádření k okupaci vojsk Varšavské smlouvy Československé socialistické republiky v roce 1968, ke kterému uvedla: *[j]á bych to v žádném případě nenazvala okupací. Nazvala bych to internacionální pomocí, která nám ovšem do budoucna udělala mnohé problémy.*¹³⁶

Na základě těchto výroků bylo na Martu Semelovou podáno trestní oznámení, které ovšem nedopadlo podáním obžaloby, protože podle Městského státního zastupitelství v Brně Marta Semelová těmito vyjádřeními žádný trestný čin nespáchala.¹³⁷ Nejednalo se o první trestní oznámení podané na osobu Marty Semelové. Již v minulosti se Policie České republiky zabývala trestním oznámením podaným na její osobu. Toto trestní oznámení ovšem dopadlo podobně a bylo policií shledáno jako neopodstatněné a Marta Semelová se svými prohlášeními žádného trestného činu nedopustila.¹³⁸ Pokud těmito výroky nespáchala trestný čin, nemůže být dle mého soudu řeči o tom, že by tato vyjádření mohla být shledána jako nelegální ve vztahu ke KSČM a následně jít k její tíži.

Ke shora zmíněným tvrzením Marty Semelové se také vyjádřil předseda Ústředního výboru KSČM Vojtěch Filip, který k tomuto uvedl: *[n]ázory mám odlišné od paní Semelové a nebyl bych demokratem, kdybych nepřipouštěl, že má každý právo na svůj názor.*¹³⁹ Filip dodal, že je potřeba rozlišovat mezi oficiálními názory KSČM a soukromými názory jednotlivců.¹⁴⁰ Semelová se k těmto prohlášením vyjádřila i po letech a uvedla, že tyto výroky

---

¹³³ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: *Analýza možnosti pozastavení...*

¹³⁴ HYDE PARK ČT24. *Marta Semelová /KSČM/, poslankyně* [online]. ceskatelevize.cz, 13. února 2014 [cit. 3. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10252839638-hyde-park-ct24/214411058080213-hyde-park/>>.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ DANĚK, Jan, HORÁKOVÁ, Veronika. *Policie nebude stíhat Semelovou za výroky o komunismu, přečin nedokázala* [online]. iDNES.cz, 4. prosince 2014 [cit. 3. srpna 2018]. Dostupné na <https://brno.idnes.cz/vyroky-marty-semelove-o-komunismu-odroceny-fm1-/brno-zpravy.aspx?c=A141204_111553_brno-zpravy_daj>.

¹³⁸ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY: *Analýza možnosti pozastavení...*

¹³⁹ ZELENKA, Jakub. *Nemyslím si o tom vůbec nic, jsem demokrat, reaguje Filip na Semelovou* [online]. LIDOVKY.cz, 18. února 2014 [cit. 3. srpna 2018]. Dostupné na <https://www.lidovky.cz/filip-reaguje-na-vyroky-semelove-o-milade-horakove-fw1/-zpravy-domov.aspx?c=A140217_152302_in_domov_jzl>.

¹⁴⁰ Tamtéž.

nepovažuje za chybu. Navíc k nim dodala i další, kde například uvádí, že *Únor 1948 otevřel cestu k naději lidstvu*.¹⁴¹

Marta Semelová v pořadu DVTV na otázku redaktorky, zda by změnila současný režim, odpověděla, že režim samozřejmě změnit chtějí, přičemž uvedla, že demokratický a komunistický režim nejsou protiklady.¹⁴² Redaktorka se také vrátila k projevu Semelové na Olšanských hřbitovech, kam přišla vzdát hold Klementu Gottwaldovi a při zmiňovaném projevu uvedla, že komunistický režim *nebyl zločinný, ten nastal až po roce 1989*.¹⁴³

Tyto výroky Marty Semelové by mohly být nebezpečné, protože Semelová otevřeně hlásá změnu režimu a veřejně opěvuje Klementa Gottwalda a komunistický režim před rokem 1989. Co se týče přičitatelnosti těchto vyjádření samotné KSČM, domnívám se, že jsou přičitatelné KSČM, jelikož se od nich strana dostatečným způsobem nedistancovala a podle již uvedené judikatury ESLP je možno přičíst výroky členů politické straně, pokud se od nich strana nedistancuje.¹⁴⁴

Přestože by se mohlo zdát, že vyjádření Marty Semelové jsou nelegální, nemusí tomu tak skutečně být, pokud vezmu do úvahy rozsudek NSS ze dne 28. srpna 2009. Ten ve zmíněném rozsudku uvedl, že *si [NSS] s ohledem na historickou zkušenost našeho státu uvědomuje společenskou citlivost hlásání myšlenek vycházejících z komunistické ideologie. Avšak tabuizace kontroverzních, provokativních, extrémních a společensky citlivých témat a zákaz hlásání názorů, které zjevně vybočují z hlavního proudu současného politického myšlení a případně propagují zásadní změny společenských poměrů, které mají případně za určitých okolností být dosaženy násilím či „revolucí“ (k nim lze jistě zařadit i ideologickou platformu „klasického“ komunistického hnutí, [...]), může vést postupně k omezení či úplnému potlačení veřejné diskuze o těchto tématech, přičemž právě veřejná diskuze výrazně podporuje svobodné utváření názorů a přispívá k pochopení vlastní historie a vyvarování se dřívějších chyb. [...] Proti takto extrémním názorům a sdružením založeným k jejich šíření lze proto cestou administrativní represe zasáhnout až tehdy, vznikne-li nikoli jen hypotetické nebezpečí, že uvedené extrémní názory či jejich důsledky mohou začít být skutečně*

---

¹⁴¹ SEZEMSKÝ, Jiří. „Média manipulují, kromě Haló novin,“ říká lidryně KSČM v Praze Semelová [online]. SVOBODNÉ FÓRUM, 8. srpna 2018 [cit. 8. srpna 2018]. Dostupné na <<http://forum24.cz/media-manipuluj-krome-halo-novin-rika-lidryne-kscm-v-praze-semelova/>>.

¹⁴² DVTV. *Demokracie a komunismus se nevyklučují. Chceme změnu režimu, říká Semelová* [online]. Aktuálně.cz, 4. července 2017 [cit. 3. srpna 2018]. Dostupné na <<https://video.aktualne.cz/dvtv/demokracie-a-komunismus-se-nevyklucuji-chceme-zmenu-rezimu-ri/r~ffa2bc00600711e793d0002590604f2e/>>.

¹⁴³ KOPECKÝ, Josef. *Zločinný režim je až teď, hájila Semelová u hrobu Gottwalda únor 1948* [online]. iDNES.cz, 24. února 2012 [cit. 4. srpna 2018]. Dostupné na <https://zpravy.idnes.cz/zlocinny-rezim-je-az-ted-hajila-semelova-u-hrobu-gottwalda-unor-1948-1ce-/domaci.aspx?c=A120224_151211_domaci_kop>.

¹⁴⁴ Rozhodnutí ve věci *Refah Partisi...*, bod 115.

prosazovány a realizovány. Zůstanou-li však v rovině pokojných diskusí, byť po obsahové stránce třeba i velmi extrémních, není zásadně k jejich administrativnímu potlačování důvodu.¹⁴⁵

Na základě aplikace judikatury NSS tak musím konstatovat, že výroky Marty Semelové nejsou nelegální, jelikož je vyjadřuje pokojně a v rámci společenské diskuze. V současné době také Marta Semelová nevyvíjí aktivity, které by mohly zapříčinit důvodnou obavu z ohrožení hodnot, na kterých je demokratický právní stát založen. Tato vyjádření však shledávám jako vysoce nevkusná a morálně závadná a nemohu se s nimi v žádném případě ztotožnit.

Tvrzení Marty Semelové vnímám jako nejextrémnější ze všech vysokých politiků KSČM. U žádného politika, který by se v hierarchii této strany nacházel tak vysoko, jsem nenalezl vyjádření podobná těm od Marty Semelové, proto se domnívám, že ani z výroků členů strany nelze vyvodit, že by KSČM byla nelegální stranou se snahou o nastolení nedemokratického režimu.

Spojení s jinými subjekty

Činnost KSČM také není žádným způsobem probírána ve Zprávách o extremismu zpracovávaných Ministerstvem vnitra. Je sice pravda, že KSČM v těchto zprávách figuruje, ale to jen sporadicky a hlavně proto, že na ni odkazují jiné subjekty v těchto zprávách uvedené. Příkladem lze uvést zmínění KSČM ve výše uvedených zprávách z důvodu vyjádření podpory straně uskupením nazývajícím se Levá perspektiva, které je Ministerstvem vnitra sledováno a zařazeno do levicově extrémistické scény.¹⁴⁶ Na sjezdu Levé perspektivy bylo přijato usnesení, jehož obsahem je, že *Levá perspektiva podporuje bližší spolupráci organizací i jednotlivců radikální levice (včetně marxistů působících v KSČM)*.¹⁴⁷ Toto samotné sdělení ovšem nedokazuje, že KSČM spolupracuje s uskupením Levá perspektiva. Na oficiálních internetových stránkách KSČM jsou uveřejněny odkazy na dva články, které jsou publikovány na oficiálních stránkách Levé perspektivy.¹⁴⁸

---

¹⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. srpna 2009, sp. zn. 7 As 29/2008.

¹⁴⁶ MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Extremismus. Souhrnná situační zpráva 4. čtvrtletí roku 2017* [online]. 29. ledna 2018 [cit. 25. června 2018]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/soubor/extremismus-souhrnna-situačni-zprava-za-4-čtvrtletí-roku-2016.aspx>>.

¹⁴⁷ LEVÁ PERPEKTIVA. *Uskutečnil se III. sjezd Levé perspektivy* [online]. 7. prosince 2017 [cit. 25. června 2018]. Dostupné na <<https://levaperspektiva.cz/clanky/uskutecnil-se-iii-sjezd-leve-perspektivy/>>.

¹⁴⁸ SEMELOVÁ, Marta. *Záviděnlivé nejsou platy ani pracovní podmínky ve školství* [online]. Komunistická strana Čech a Moravy, 14. září 2016 [cit. 3. července 2018]. Dostupné na <<https://www.kscm.cz/cs/aktualne/medialni-vystupy/komentare/zavidenihodne-nejsou-platy-ani-pracovni-podminky-ve-skolstvi>> a CERQUEIROVÁ, Andrea. *Levá perspektiva: Pražská KSČM sdílí v rámci kampaně*

Na oficiálních profilech KSČM na sociálních sítích jsem našel pouze jeden odkaz na Levou perspektivu, který je z roku 2013 a vyjadřuje podporu ze strany Levé perspektivy směrem ke KSČM v tehdy nadcházejících volbách.¹⁴⁹ Taktéž v Haló novinách¹⁵⁰ je Levá perspektiva zmíněna pouze ojedinele. Dohledal jsem jen dva rozhovory s členem vedení Levé perspektivy.¹⁵¹ Mimo dvou článků spojených s již zmíněnou Martou Semelovou Levá perspektiva nedostává prostor na oficiálních stránkách KSČM. Mnoho prostoru také nedostala v oficiálním stranickém tisku a na sociálních sítích KSČM jí byl věnován pouze jeden příspěvek, a to před téměř pěti lety. Z dříve uvedeného lze dovodit, že jakási hluboká spolupráce mezi KSČM a hnutím Levá perspektiva neexistuje. Levá perspektiva spolupráci s KSČM sice nijak nevyloučila, ale i když Levá perspektiva podpořila KSČM v podzimních volbách do PS PČR v roce 2017, tak sama uvádí, že KSČM není marxistickou a antikapitalistickou stranou, jelikož její představitelé zastávají reformistický přístup v teorii i praxi.¹⁵²

Z předchozích odstavců vyplývá, že KSČM není napojena na žádné extrémistické uskupení, které by své názory prosazovalo násilím. Ke stejnému názoru dospěl i dříve zmíněný Ivo Svoboda ve svém znaleckém posudku, který byl vytvořen na základě žádosti Ministerstva vnitra České republiky. Svoboda v tomto posudku uvádí, že *nezjistil žádné napojení KSČM ani jej[í]ch členů na některé extrémistické organizace, uskupení či jednotlivce s cílem rozvrátit demokratické zřízení.*¹⁵³

Je potřeba dodat, že KSČM nejenže není napojena na jiné nedemokratické subjekty, ale ani neorganizuje sama žádnou militantní složku, která by byla ozbrojená a měla by prosazovat změnu demokratického zřízení násilím (podobně jako v minulosti Lidové

---

petice za referendum k členství v NATO a proti zdražování vody [online]. Komunistická strana Čech a Moravy, 14. září 2016 [cit. 3. července 2018] Dostupné na <<https://www.kscm.cz/cs/aktualne/aktuality/leva-perspektiva-prazska-kscm-sdili-v-ramci-kampane-petice-za-referendum-k>>.

¹⁴⁹ KSČM – KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH A MORAVY. *Levá perspektiva vyzývá občany: Přijďte k volbám a volte...* [online]. Facebook, 23. říjen 2013 [cit. 5. července 2018]. Dostupné na <<https://www.facebook.com/komunistickastranacechamoravy/posts/318831614926254>>.

¹⁵⁰ Které považují za stranický tisk KSČM, protože KSČM na svých oficiálních stránkách uvádí odkaz s kontaktními adresami na Haló noviny a odkazy na Haló noviny jsou nezdědky umístovány přímo na oficiálních stránkách KSČM.

¹⁵¹ HOŘENÍ, Monika. *Rozhovor Haló novin s Nikolou Čechem, členem Levé perspektivy a organizátorem Antikapitalistického kempu* [online]. Halonoviny.cz, 11. června 2016 [cit. 3. července 2018] Dostupné na <<http://www.halonoviny.cz/articles/view/43976379>>. a HOŘENÍ, Monika. *Rozhovor Haló novin s Nikolou Čechem z Levé perspektivy* [online]. Halonoviny.cz, 25. května 2017 [cit. 3. července 2018] Dostupné na <<http://www.halonoviny.cz/articles/view/45574610>>.

¹⁵² LEVÁ PERSPEKTIVA. *Výzva Levé perspektivy: Volte KSČM!* [online]. 18. října 2017 [cit. 4. července 2018]. Dostupné na <<https://levaperspektiva.cz/clanky/vyzva-leva-perspektivy-volte-kscm/>>.

¹⁵³ SVOBODA, Ivo. *Znalecký posudek č. 46/ZP/2011* [online]. mvcr.cz, 3. října 2011 [cit. 4. července 2018] Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/cthh/ViewFile.aspx?docid=21677968>>.

milice).¹⁵⁴ Ani zde tak nelze nalézt argumenty ve prospěch tvrzení o protiprávním jednání KSČM.

2.2.2. Výsledek hodnocení

Závěrem této kapitoly je odpověď na mou hypotézu, která je uvedena v úvodu této práce. Na základě výše uvedeného hodnocení hodnotím KSČM jako demokratickou stranu, která v oficiálních dokumentech odmítá nedemokratický režim, není napojena na žádné nedemokratické subjekty se současnou absencí militantních struktur uvnitř samotné KSČM. Problémem by mohla být tvrzení členů KSČM, přičemž jako nejzávadnější jsem shledal výroky Marty Semelové. Tato vyjádření jsem však s aplikací judikatury NSS nevyhodnotil jako nelegální, ale jako vysoce neslušné a morálně závadné. Nic to však nemění na tom, že tyto výroky nejsou důvodem nelegálnosti KSČM. Proto se tedy na základě analýzy ukázala má hypotéza jako nepravdivá a KSČM **není** nedemokratickou stranou, která porušuje zákon a měla by být rozpuštěna.

Jelikož hned první bod testu, který jsem aplikoval na jednání KSČM, abych zjistil, zda se jedná o nelegální a nedemokratickou stranu, se ukázal být jako negativní, myslím si, že by bylo nadbytečné zkoumat zbývající podmínky pro rozpuštění politické strany. Pokud totiž není naplněna nelegálnost, nemůže být strana rozpuštěna. Ostatní body testu, tedy přičitatelnost, bezprostřednost a princip proporcionality do jisté míry vycházejí a jsou odvozeny od nelegálnosti a bez naplnění nelegálnosti samy od sebe k rozpuštění politické strany nestačí. Z těchto důvodů se v této práci již dále přičitatelnosti, bezprostřednosti a principu proporcionality nevěnuji.

---

¹⁵⁴ SVOBODA: *Znalecký posudek...*

3. Návrhy de lege ferenda

Na základě analýzy právní úpravy rozpouštění politických stran, která je součástí této diplomové práce, jsem dospěl k názoru, že aktuální právní úprava trpí nedokonalostmi. Největším a také nejzásadnějším nedostatkem současné právní úpravy považuji úpravu aktivní legitimace pro podání návrhu na rozpuštění politické strany. Zákon aktivně legitimuje vládu, popřípadě prezidenta.

V tomto shledávám nedostatek současné právní úpravy, který by mohl být za jistých okolností nebezpečný pro demokratický právní stát. Soudím tak proto, že by ve vládě mohla být strana, která není demokratická a představuje nebezpečí pro pluralitní demokracii. Taková vláda by pak logicky návrh na rozpuštění této politické strany určitě nepodala. Zdálo by se, že v Evropě může jen stěží nastat situace, kdy je vládní strana, která byla zvolena v demokratických volbách, shledána jako protiústavní a následně rozpuštěna. I v členských zemích Rady Evropy ale může nastat situace, kdy je vládní strana nebezpečím pro demokracii. Příkladem může být strana Refah Partisi. Tato turecká politická strana byla největší politickou stranou v Parlamentu Turecké republiky a stala se z ní dokonce strana vládní. Přesto na ní byl podán návrh na její rozpuštění. Strana Refah Partisi pak byla Ústavním soudem Turecka skutečně shledána jako nelegální a byla rozpuštěna. Toto rozhodnutí bylo následně potvrzeno i ESLP.¹⁵⁵

Pojistkou proti nelegální vládní straně mělo být pravděpodobně ukotvení aktivní legitimace také prezidentu republiky. Tuto pojistku však vnímám jako zcela nedostatečnou. Pokud by totiž prezident odmítl z jakéhokoli důvodu návrh na rozpuštění této vládní strany podat, nastala by zde vláda politické strany, která se nemusí bát svého rozpuštění, protože by nebyl žádný subjekt, který by návrh na její rozpuštění mohl podat.

Řešením tohoto problému by dle mého úsudku mohlo být rozšíření aktivní legitimace na další subjekty. Pro inspiraci ani nemusíme opustit středoevropský prostor. Zmíním dvě právní úpravy v zemích, které jsou České republice blízké právně, politicky i geograficky. Jedná se o polskou a slovenskou právní úpravu. Právní úpravy rozpouštění politických stran těchto zemí jsou poměrně dost odlišné, ale věřím, že by se mohl český zákonodárce v těchto zemích inspirovat a upravit aktivní legitimaci pro podání návrhu na rozpuštění politické strany tak, aby v případě nedemokratické vládní strany mohl zakročit jiný subjekt na obranu pluralitní demokracie.

---

¹⁵⁵ Rozhodnutí ve věci *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku* ze dne 13. února 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98.

Slovenská právní úprava aktivní legitimace pro podání návrhu na rozpuštění politické strany je velmi jednoduchá. Aktivně legitimovaným subjektem pro podání návrhu na rozpuštění politické strany je pouze generální prokurátor.¹⁵⁶ Návrhy na rozpouštění politických stran jsou tak v gesci subjektu, který by měl být nezávislý. Je zde tak významně omezen vliv politiků a politických stran na možnosti podání návrhu na rozpuštění politické strany. Jediným možným ovlivněním ze strany politiků je jmenování osoby generálního prokurátora. Ten je jmenován i odvoláván prezidentem Slovenské republiky na návrh Národní rady Slovenské republiky a jeho funkční období trvá sedm let.¹⁵⁷ Velikou výhodou slovenské právní úpravy oproti té české shledávám v tom, že aktivní legitimace pro podání návrhu na rozpuštění politické strany je poskytnuta nestrannému subjektu. V čem ale vidím problém, je fakt, že je pouze jeden jediný takto aktivně legitimovaný subjekt bez jakékoli pojistky. Pokud by z jakéhokoli důvodu odmítl podat návrh generální prokurátor, tak nastane situace shodná se situací, kdyby totéž odmítl prezident České republiky, pokud by ve vládě byla nedemokratická strana, jak jsem naznačil výše.

Oproti slovenské a české právní úpravě je ta polská o poznání rozvětvenější. Aktivní legitimací pro podání návrhu na rozpuštění politické strany disponuje celkem jedenáct subjektů. Polská ústava poskytuje tuto aktivní legitimaci těmto subjektům: prezident republiky, maršálek Sejmu, maršálek Senátu, předseda vlády, skupina padesáti poslanců, skupina třiceti senátorů, první předseda Nejvyššího soudu, předseda Nejvyššího správního soudu, generální prokurátor, předseda Nejvyššího kontrolního úřadu a ombudsman.¹⁵⁸ Jak lze vidět, polský model poskytuje aktivní legitimaci mnohem více subjektům, než je tomu v české a slovenské úpravě, přičemž zahrnuje předsedu vlády jakožto ekvivalent vlády a prezidenta z české právní úpravy a generálního prokurátora z té slovenské. Je otázkou, jestli se nejedná o zbytečně mnoho aktivně legitimovaných subjektů, nicméně zastávám názor, že toto je správná cesta, protože jsou zde dostatečné pojistky proti odmítnutí podání návrhu na rozpuštění politické strany jedním, nebo dokonce vícero subjekty. Avšak Problematické a diskutabilní vidím poskytnutí aktivní legitimace poslancům a senátorům, protože by se podání návrhu na rozpuštění politické strany mohlo používat v rámci politického boje, což nepovažuji za žádoucí.

Podle mého názoru by bylo správným řešením pro Českou republiku jít cestou jakéhosi hybridu mezi polským a slovenským modelem. Jsem přesvědčen o tom, že současná

---

¹⁵⁶ Zákon č. 85/2005 Z. z., o politických stranách a politických hnutiach, v znení neskorších predpisov

¹⁵⁷ Zákon č. 153/2001 Z. z., o prokuratúre, v znení neskorších predpisov

¹⁵⁸ Zob. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U., poz. 483)

právní úprava je nedostatečná a měla by být novelizována. Aktivní legitimace pro podání návrhu na rozpuštění politické strany by měla být rozšířena. Domnívám se, že rozšíření aktivní legitimace na osobu nejvyššího státního zástupce, současně při jejím zachování vládě a prezidentu republiky je nutnou změnou, která může zabránit vládnutí nedemokratické politické straně. Je pak k diskusi, zda by bylo záhodno poskytnout aktivní legitimaci více subjektům, jak je to ukotveno v polské právní úpravě, nebo zůstat při jakémsi skromnějším modelu s aktivní legitimací vlády, prezidenta republiky a nejvyššího státního zástupce.

Závěr

V úvodu této diplomové práce jsem uvedl mou hypotézu, která zní: „KSČM je nedemokratickou stranou, která porušuje zákon a měla by být rozpuštěna.“ Tato hypotéza se v textu práce ukázala jako nepravdivá a KSČM jsem shledal stranou legální, bez nedemokratického směřování.

Práce je členěna na tři kapitoly, úvod a závěr. První kapitola je zaměřena na rozpouštění politických stran v rámci Rady Evropy a České republiky. Popsal jsem zde rozhodování ESLP a NSS při rozhodování o rozpouštění politických stran a následně uvedl a rozvedl podmínky, za nichž může být politická strana rozpuštěna. Krátká pasáž je také věnována shovívavosti ESLP ke komunistické ideologii, se kterou jsem vyjádřil nesouhlas.

Získané poznatky o podmínkách pro rozpouštění politické strany jsem použil ve druhé kapitole této diplomové práce, abych potvrdil, nebo vyvrátil pravdivost mé hypotézy. Rozhodl jsem se aplikovat test NSS, jak jej vytvořil při rozhodování o rozpouštění Dělnické strany v roce 2009. První podmínkou tohoto testu je nelegálnost politické strany. Analyzoval jsem oficiální dokumenty KSČM, výroky členů KSČM a posléze i napojení KSČM na nedemokratické subjekty. Tato první podmínka, která musí být bezpodmínečně splněna, aby politická strana mohla být rozpuštěna, se ukázala být jako nesplněná, a KSČM tedy jako legální a demokratická strana. Z tohoto důvodu jsem již neaplikoval další podmínky testu NSS (přičitatelnost, bezprostřednost a princip proporcionality), protože by to postrádalo smyslu. Jak jsem uvedl výše, musely by být naplněny všechny podmínky tohoto testu a pokud nebyla naplněna nelegálnost, nemůže již být strana shledána jako nelegální a nemůže být rozpuštěna. Tímto jsem také falzifikoval mou hypotézu.

V rámci zkoumání právní úpravy rozpouštění politických stran v České republice jsem narazil na problém právní úpravy. Návrhy na úpravu aktivní legitimize pro podání návrhu na rozpouštění politické strany jsem uvedl ve třetí kapitole této práce. Zmínil jsem slovenskou a polskou právní úpravu, které by mohly být inspiračním vzorem pro změnu české právní úpravy.

Psaní této práce mi ukázalo možné směry, kterým by tato práce mohla být rozšířena. Prvním z nich je pokračovat v analýze judikatury a podmínek pro rozpouštění politické strany v rozsudcích ESLP a soudů v Evropě, případně zkoumat možnosti rozpouštění politických stran ve světě. Druhým směrem, kterým by se rozšíření této práce mohlo vydat, je analýza podstatně většího vzorku dokumentů a vyjádření nejen ze strany vedení KSČM, ale i regionálních příslušníků KSČM a zkoumat, jak se k těmto prohlášením staví KSČM.

Poslední možnost jsem objevil v analýze právních úprav rozpouštění politických stran v mnohem širším geografickém horizontu, než jsou země Visegrádské skupiny. Tato analýza by posléze mohla posloužit jako návrh na co nejlepší právní úpravu v rámci České republiky.

Závěrem je třeba dodat, že demokracie je v České republice aktuálně nenarušena, ale nelze opomíjet její křehké základy, a je potřeba dbát o to, aby nebyla zničena nedemokratickými stranami, které v průběhu času vznikají a vznikají stále budou.

Seznam literatury

Monografie

BOBEK, Michal, KÜHN Zdeněk. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vydání. Praha: Auditorium, 2013. 494 s.

BOBEK, Michal. In KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1696 s.

BUREŠ, Jan a kol. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012. 526 s.

DRDA, Adam, DUDEK, Petr. *Kdo ve stínu čeká na moc: čeští komunisté po listopadu 1989*. 1. vydání. Praha: Paseka, 2006. 242 s.

FIALA, Petr a kol. *Komunismus v České republice. Vývojové, systémové a ideové aspekty působení KSČM a dalších komunistických organizací v české politice*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 315 s.

FILIP, Jan. In FILIP, Jan a kol. *Zákon o Ústavním soudu. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 944 s.

KOSAŘ, David. In KMEC, Jiří a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1696 s.

KUNŠTÁT, Daniel. *Za rudou oponou: komunisté a jejich voliči [po roce 1989]*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2013. 324 s.

MAREŠ, Miroslav, VÝBORNÝ, Štěpán. *Militantní demokracie ve střední Evropě*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. 249 s.

OTÁHAL, Milan. *Opozice, moc, společnost 1969-1989: příspěvek k dějinám "normalizace"*. 1. vydání. Praha: Maxdorf, 1994. 124 s.

PŠEJA, Pavel. *Stranický systém České republiky: politické strany a jejich vývoj 1989-1998*. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. 203 s.

Právní předpisy

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 153/2001 Z. z., o prokurátúre, v znení neskorších predpisov

Zákon č. 85/2005 Z. z., o politických stranách a politických hnutiach, v znení neskorších predpisov

Zob. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U., poz. 483)

Soudní rozhodnutí

Nález Ústavního soudu ČSFR ze dne 4. září 1992, sp. zn. Pl. ÚS 5/92.

Nález Ústavního soudu ze dne 21. prosince 1993 sp. zn. Pl. ÚS 19/93.

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 10. 1995, sp. zn. Pl. ÚS 26/94.

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01.

Nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2006 sp. zn. I.ÚS 310/05.

Nález Ústavního soudu ze dne 28. listopadu 2011 sp. zn. IV. ÚS 2011/10.

Rozhodnutí ve věci *Sjednocená komunistická strana Turecka a další proti Turecku* ze dne 30. ledna 1998, stížnost č. 19392/92.

Rozhodnutí ve věci *Refah Partisi (Strana prosperity) a další proti Turecku* ze dne 13. února 2003, stížnosti č. 41340/98, 41342/98, 41343/98 a 41344/98.

Rozhodnutí ve věci *Partidul Comunistilor (Nepeceristi) a Ungureanu proti Rumunsku* ze dne 3. února 2005, stížnost č. 46626/99.

Rozhodnutí ve věci *Vajnai proti Maďarsku* ze dne 8. července 2008, stížnost č. 33629/06.

Rozhodnutí ve věci *Herri Batasuna a Batasuna proti Španělsku* ze dne 30. června 2009, stížnosti č. 25803/04 a 25817/04.

Rozhodnutí ve věci *Dělnická strana a Tomáš Vandas proti České republice* ze dne 23. března 2013, stížnost č. 70254/10.

Rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva *Komunistická strana Německa proti Německu* ze dne 20. 7. 1957, č. 250/57.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2002 sp. zn. 11 Zp 34/2001.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. března 2009, sp. zn. Pst 1/2008.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. srpna 2009, sp. zn. 7 As 29/2008.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. Pst 1/2009.

Rozsudek Spolkového ústavního soudu Německa ze dne 17. 1. 2017, sp. zn. 2 BvB 1/13.

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 27. května 2010, sp. zn. Pl. ÚS 13/10.

Internetové zdroje

BBC. *Senát ČR navrhl zákaz propagace komunismu* [online]. 6. října 2005 [cit. 24. ledna 2018]. Dostupné na http://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2005/10/051006_cz_senate_communism_1800.shtml.

CERQUEIROVÁ, Andrea. *Levá perspektiva: Pražská KSČM sdílí v rámci kampaně petice za referendum k členství v NATO a proti zdražování vody* [online]. Komunistická strana Čech a Moravy, 14. září 2016 [cit. 3. července 2018]. Dostupné na <https://www.kscm.cz/cs/aktualne/aktuality/leva-perspektiva-prazska-kscm-sdili-v-ramci-kampane-petice-za-referendum-k>.

DVTV. *Demokracie a komunismus se nevyklučují. Chceme změnu režimu, říká Semelová* [online]. Aktuálně.cz, 4. července 2017 [cit. 3. srpna 2018]. Dostupné na <https://video.aktualne.cz/dvtv/demokracie-a-komunismus-se-nevyklucuji-chceme-zmenu-rezimu-ri/r~ffa2bc00600711e793d0002590604f2e/>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Výsledky voleb a referend* [online]. 2017 [cit. 15. ledna 2018]. Dostupné na <http://www.volby.cz>.

DANĚK, Jan, HORÁKOVÁ, Veronika. *Policie nebude stíhat Semelovou za výroky o komunismu, přečin nedokázala* [online]. iDNES.cz, 4. prosince 2014 [cit. 3. srpna 2018]. Dostupné na <https://brno.idnes.cz/vyroky-marty-semelove-o-kunismu-odroceny-fm1-brno-zpravy.aspx?c=A141204_111553_brno-zpravy_daj>.

DĚLNICKÁ STRANA. *Vyjádření k návrhu na rozpuštění politické strany Dělnická strana* [online]. 11. listopadu 2009 [cit. 30. prosince 2017]. Dostupné na <<http://www.nssoud.cz/dokumenty/vyjadreni%20DS%20k%20navrhu%20vlady%20-%20bez%20priloh.PDF>>.

HOŘENÍ, Monika. *Rozhovor Haló novin s Nikolou Čechem z Levé perspektivy* [online]. Halonoviny.cz, 25. května 2017 [cit. 3. července 2018]. Dostupné na <<http://www.halonoviny.cz/articles/view/45574610>>.

HOŘENÍ, Monika. *Rozhovor Haló novin s Nikolou Čechem, členem Levé perspektivy a organizátorem Antikapitalistického kempu* [online]. Halonoviny.cz, 11. června 2016 [cit. 3. července 2018]. Dostupné na <<http://www.halonoviny.cz/articles/view/43976379>>.

HYDE PARK ČT24. *Marta Semelová /KSCM/, poslankyně* [online]. ceskatelevize.cz, 13. února 2014 [cit. 3. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10252839638-hyde-park-ct24/214411058080213-hyde-park/>>.

KMEC, Jiří. *Výběr z rozhodnutí ESLP* [online]. Právní zpravodaj, 2008, roč. 8, č. 8 [cit. 6. prosince 2017]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqhbpxa6s7hbpxgxzrha&tocid=nrptembqhbpxa6s7hbpxgxzrha>>.

KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH A MORAVY. *Kdo jsme* [online]. [cit. 24. června 2018]. Dostupné na <<https://www.kscm.cz/cs/nase-strana/kdo-jsme>>.

KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH A MORAVY. *Ke spekulacím o údajné obhajobě stalinismu* [online]. 12. května 2016 [cit. 25. června 2018]. Dostupné na <<https://www.kscm.cz/cs/nase-strana/dokumenty/dulezite-dokumenty-k-minulosti/ke-spekulacim-o-udajne-obhajobe-stalinismu>>.

KOPECKÝ, Josef. *Zločinný režim je až teď, hájila Semelová u hrobu Gottwalda únor 1948* [online]. iDNES.cz, 24. února 2012 [cit. 4. srpna 2018]. Dostupné na

<https://zpravy.idnes.cz/zlocinny-rezim-je-az-tes-hajila-semelova-u-hrobu-gottwalda-unor-1948-1ce-/domaci.aspx?c=A120224_151211_domaci_kop>.

KSČM – KOMUNISTICKÁ STRANA ČECH A MORAVY. *Levá perspektiva vyzývá občany: Přijďte k volbám a volte...* [online]. Facebook, 23. říjen 2013 [cit. 5. července 2018]. Dostupné na <<https://www.facebook.com/komunistickastranacehamoravy/posts/318831614926254>>.

LEDERER, Benedikt. *Komunisté v Praze ve volbách opět vsadí na svou rudou stálici Semelovou* [online]. iDNES.cz, 19. července 2018 [cit. 1. srpna 2018]. Dostupné na <https://praha.idnes.cz/marta-semelova-komuniste-kandidatka-primatorku-prahy-ppz-/praha-zpravy.aspx?c=A180717_415037_praha-zpravy_rsr>.

LEVÁ PERSPEKTIVA. *Uskutečnil se III. sjezd Levé perspektivy* [online]. 7. prosince 2017 [cit. 25. června 2018]. Dostupné na <<https://levaperspektiva.cz/clanky/uskutecnil-se-iii-sjezd-leve-perspektivy/>>.

LEVÁ PERSPEKTIVA. *Výzva Levé perspektivy: Volte KSČM!* [online]. 18. října 2017 [cit. 4. července 2018]. Dostupné na <<https://levaperspektiva.cz/clanky/vyzva-leve-perspektivy-volte-kscm/>>.

MAZEL, Petr. *Návrh na pozastavení činnosti KSČM – stanovisko k předloženým materiálům* [online]. mvcr.cz, 29. září 2011 [cit. 4. července 2018]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/cthh/ViewFile.aspx?docid=21677966>>.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Analýza možnosti pozastavení činnosti Komunistické strany Čech a Moravy* [online]. 2011 [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/soubor/analyza-moznosti-pozastaveni-cinnosti-komunisticke-strany-cech-a-moravy.aspx>>.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Extremismus. Souhrnná situační zpráva 4. čtvrtletí roku 2017* [online]. 29. ledna 2018 [cit. 25. června 2018]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/soubor/extremismus-souhrnna-situacni-zprava-za-4-ctvrtleti-roku-2016.aspx>>.

NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. *Rozpouštění politických stran* [online]. 6. ledna 2009 [cit. 13. listopadu 2017]. Dostupné na <http://www.nssoud.cz/Rozpousteni-politickyh-stran/art/548?tre_id=193>.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Žádost vlády České republiky o vyslovení důvěry* [online]. 12. července 2018 [cit. 12. července 2018]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=68040&l=cz>>.

RADA EVROPY. *Mise a cíle Rady Evropy* [online]. 4. června 2013 [cit. 6. prosince 2017]. Dostupné na <<http://www.radaevropy.cz/cile-rady-evropy.html>>.

REPÍK, Bohumil. *Svoboda projevu versus rasismus ve štrasburské judikatuře* [online]. *Trestněprávní revue*, 2004, roč. 2, č.2 [cit. 30. listopadu 2017]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqgrpxi4s7gjp5d5sl42do&groupIndex=9&rowIndex=0>>, citováno podle SPIELMANN, Andrew. *La Convention européenne des droits de l'homme et l'abus de droit*. Bruxelles: Bruylant, 1998 s. 682.

SEMELOVÁ, Marta. *Záviděnihodné nejsou platy ani pracovní podmínky ve školství* [online]. *Komunistická strana Čech a Moravy*, 14. září 2016 [cit. 3. července 2018]. Dostupné na <<https://www.kscm.cz/cs/aktualne/medialni-vystupy/komentare/zavidenihodne-nejsou-platy-ani-pracovni-podminky-ve-skolstvi>>.

SENÁT PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Závěrečná zpráva Dočasné senátní komise pro posouzení ústavnosti KSČM*, Kapitola 21 [online]. 30. října 2008 [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné na <<http://jaromirstetina.cz/zavery-zpravy-docasne-komise-pro-posouzeni-ustavnosti-kscm/>>.

SEZEMSKÝ, Jiří. „*Média manipulují, kromě Haló novin,*“ říká lidryně KSČM v Praze *Semelová* [online]. *SVOBODNÉ FÓRUM*, 8. srpna 2018 [cit. 8. srpna 2018]. Dostupné na <<http://forum24.cz/media-manipuluji-krome-halo-novin-rika-lidryne-kscm-v-praze-semelova/>>.

SVOBODA, Ivo. *Znalecký posudek č. 46/ZP/2011* [online]. *mvcr.cz*, 3. října 2011 [cit. 4. července 2018]. Dostupné na <<http://www.mvcr.cz/cthh/ViewFile.aspx?docid=21677968>>.

ŠNÍDL, Vladimír. *Problematika súladu politiky KSČM s právnym poriadkom ČR, analýza záverečnej správy Dočasné komise senátu pro posouzení ústavnosti KSČM* [online]. *Rexter.cz*, 11. listopadu 2009 [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné na <<http://www.rexter.cz/problematika-suladu-politiky-kscm-s-pravnym-poriadkom-cr-analyza-zaverecnej-spravy-docasne-komise-senatu-pro-posouzeni-ustavnosti-kscm/2009/11/01/>>.

ŠŤASTNÝ, Jiří. *Jste jako fašisti, napsal před 20 lety prokurátor Sokol komunistům* [online]. iDNES.cz, 17. dubna 2010 [cit. 20. ledna 2018]. Dostupné na <http://zpravy.idnes.cz/jste-jako-fasisti-napsal-pred-20-lety-prokurator-sokol-komunistum-p9e-/domaci.aspx?c=A100414_151230_domaci_js>.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Návrh na rozpuštění politické strany Dělnická strana* [online]. 17. září 2009 [cit. 29. prosince 2017]. Dostupné na <http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404>.

ZELENKA, Jakub. *Nemyslím si o tom vůbec nic, jsem demokrat, reaguje Filip na Semelovou* [online]. LIDOVKY.cz, 18. února 2014 [cit. 3. srpna 2018]. Dostupné na <https://www.lidovky.cz/filip-reaguje-na-vyroky-semelove-o-milade-horakove-fw1-/zpravy-domov.aspx?c=A140217_152302_ln_domov_jzl>.

Články a sborníky

BARINKA, Roman. Militantní demokracie a evropské právo: k otázce zákazu komunistických stran. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2007, roč. 15, č. 2. s. 109 – 119.

ČERNÝ, Petr. Zákaz (antidemokratické) politické strany. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 12. s. 433 – 444.

FILIP, Jan. Návrh na rozpuštění Dělnické strany před NSS, *Jurisprudence*, 2009, roč. 18, č. 7. s. 14 – 20.

FOUKALOVÁ, Kristýna, MOLEK, Pavel. Dělnická strana – rozpuštění politické strany ve třech dějstvích. *Soudce*, 2010, roč. 15, č.10. s. 21 – 29.

KOSAŘ, David. Judikatura ESLP v oblasti rozpouštění politických stran. *Jurisprudence*, 2009, roč. 18, č. 7. s. 29 – 43.

KOSAŘ, David. Vajnai proti Maďarsku: Rudá hvězda jako symbol totalitarismu? *Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva*, 2008, roč. 11, č. 4. s. 228 – 240.

MAREŠ, Miroslav. Pokusy o reformu komunistické strany a postkomunistické subjekty v České republice. In HLOUŠEK, Vít, KOPEČEK, Lubomír (eds). *Rudí a růžoví: transformace komunistických stran*. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 83 – 99.

ŠEBEK, Jaroslav. Politické strany německé menšiny. In MALÍŘ, Jiří, MAREK, Pavel (ed). *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. Brno: Doplněk, 2005. s. 869 – 872.

Abstrakt a klíčová slova

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá rozpouštěním politických stran a následně jsou zjištěné poznatky aplikovány na Komunistickou stranu Čech a Moravy, kde je zkoumáno, zda je to legální a demokratická strana, či nikoliv.

Práce je členěna do tří kapitol. První kapitola uvádí podmínky rozpouštění politické strany, jak je vytvořil Evropský soud pro lidská práva i Nejvyšší správní soud. V druhé kapitole jsou zjištěné podmínky aplikovány na oficiální dokumenty a výroky členů Komunistické strany Čech a Moravy a pomocí nich je zjišťováno, zda je KSČM legální nebo nelegální stranou a měla by být rozpuštěna. Třetí kapitola je věnována návrhům na změnu právní úpravy rozpouštění politických stran v České republice.

Klíčová slova

Politické strany, Evropský soud pro lidská práva, Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, Nejvyšší správní soud, rozpouštění politických stran, komunismus, Komunistická strana Čech a Moravy, KSČM,

Abstract and key words

Abstract

The aim of my diploma thesis is to analyze the topic of dissolution of political parties and later the application of the analyzed information on the Communist Party of Bohemia and Moravia. The subject matter is, whether the existence of the previously mentioned political party is legal and democratic, or not.

My diploma thesis is divided into three chapters. In the first chapter, there is a description of conditions of dissolution of political party based on the laws provided by the European Court of Human Rights and the Supreme Administrative Court. In the second chapter, there is an application of the conditions described in the first chapter on the official documents, as well as on the statements by the members of the Communist Party of Bohemia and Moravia, in order to determine the extent of its legal or illegal aspects, which should indicate, whether it should be dissolved or not. In the third chapter, there is a list of possible suggestions for the regulation of legislation of the dissolution of political parties in the Czech Republic.

Key words

Political parties, European Court of Human Rights, European Convention on Human Rights, Supreme Administrative Court, dissolution of political parties, communism, Communist Party of Bohemia and Moravia, KSČM